

308321

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును.

VOL. I.
సంపుటము ౧

జెన్నవట్టణము 1914 వం|| నవంబరు నెల 14 వ తేది శనివారము
ఆనందనామ సంవత్సర శార్దూక బహుళ త్రయోదశి ౧౩.

No. 209
సంచిక ౨౦౯

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము

ప్రతివారము వేలవేలు విక్రయము.

సీసా 1-కి 0-8-0 అణాలు మాత్రమే

శలనెప్పుల మాన్పును. వాయువుపోట్ల బాపును.

శార్వపునెప్పుల బారజోలును. పొట్టపోగొట్టను.

వసమూలికలచే హింకూడేశమందు

తయారుచేయబడు మంచిమందు.

నువాసనగలిగియుండును.

దీనిని విదేశములలో కూడ నాడుచున్నారు.

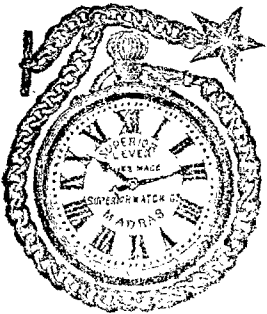
పంచభావశీటి మాచికొనిన మోసము గలుగదు

అమృతాంజనము డిబ్బా, నెం 109, ఫోర్టు బాంబాయి. తేక, 6, 7 తంబుళెట్టిబిది, బార్బిటవత్. మద్రాసు.

సుపీరియర్ లీవర్ బ్యాంకులువాచ్.

గొలుసుతోనహా ధర రూ 3-0-0. పోస్టేజి 0-4-0.

దీనికి 5 సంవత్సరముల గ్యారెంటీ గలదు.

ఈగడియారము జేయబడినది మూకంపెని శేరు ఎట్టనిసిరా లో ముద్రింపబడి యుండును. ఇది మారుట కండమై తలచిన మను, డబ్బుపూత అను గ్లాసు దూమునుగలిగి మొరటుపనులకు దగియుండును. పెట్టెమూత లో భాగమున గ్యారంటీ చీటి అతి రింది యుండును. సీను నుండి

మాకె తయారుచేయబడినది గాన పెవరియ్యెద్దను లెక్కదు. ఒకరొక్కరును దీయదునను తలంపుతో తక్కువ వెలనుంచి తిమి. చాలకాలము పనిచేయునట్టి, స్వల్ప ధరగల గడియార మిదియొకటియేయని యనుభవమున దెలియును. ఇదిగల గడియారములు ఖర్చయి యోగ్యతాప్రశ్నలను నంబు యున్నది. ఒకటి తెప్పించి చూడుము. మాపట్టణముననే యాశీ కులు కొని సంరక్షించిననక, నెలనూట లెండుకు? సుపీరియర్ వాచ్ కంపెని, హాబ్బుబాద్స్ నెం 137, మద్రాసు

నల్లభీమ పాకశాస్త్రము.

ఇత్యుది డాక్టరు యచ్. టి. యస్. టి. గోపాలయ్య గారిచే జేపనాగరి భాషనుండి తర్జుమాచేయబడినది. 8 భాగములు కలవు. 1 భాగమునందు అనేకవిధములైన అన్నములు, చిత్రాన్నములు, చేయకములుగలవు. 2 భాగముందు ఊరగాయలు పచ్చళ్లు, కోరింబిలు ఇంకను భోజనమునకు కావలసిన అనేకపాకములు గలవు. 3 భాగమునందు సిండినంటలుచేయు క్రమముగలదు. వేయెల, శివితో పాకమునకు కావలసిన యా వస్తువులను ప్రతియంట నుండెట్లినది.

240 పేజీలగుంపుము క్యాలికో తెండు (సతి 1 కి ధర 1-8-0; పోస్టు ఖర్చులనుహా 1-11-0. పుగటియందు నేయి నొక్కడినెయి చెప్పిన ప్రస్తావితేకపు పడతియొక్క వివరణ కథము.

240 పేజీలు, మేలుకాగితములు, క్యాలికో తెండు, (సతి 1 కి ధర 1-4-0; పి. పి. ఖర్చుతో 1-8-0. రెండు ప్రతులు డాక్యుమెంటో 3-0-0. మావిలాసము:—

మధురవాణి పుస్తకాలయము,

25, న్యూమార్కెట్ పేజీ, మద్రాసు.

అమృతసంజీవి.

దీని ప్రభావమత్యంతము. ఇది భూతశత్రుశిశువము లను, కలరా, పొట్టకము మున్నగు అంటువ్యాధులను వార దోరి బలము నుఖము ఉత్సాహమునొసంగు వశ్రాయుధము నంటిది. ఒకసంజీవిని తెప్పించి దీనిఫలితమును చూడుము. వెల రూ. 0-12-0లు; మాడు సంజీవులు రూ. 2-0-0లు. ఈ పుత్రిక చందాదారులకు రూ. 0-8-0లు మాత్రమే. మాడు సంజీవులు రూ. 1-2-0 లు.

నాటిసంహార.

కొందరు నారికురుపులకు మందులేదని తలంచెదరు ఇది కేవలము పిచ్చిభ్రమ. మేము నూతనముగా వసమూలికల చేదను, ధరగల సుప్రసిద్ధమైన వస్తువుల లోడను నారికురుపు పుట్టకుండుటకు యా నాటిసంహారని తయారుచేసితిమి. ఈ మందు నారికురుపునకుజేసిన పదిసంవత్సరములవరకునారికురుపు పుట్టనేపుట్టదని ధృవముగా చెప్పగలము. ఇది ప్రతివంటుంబును నను ఉండవలసిన మందు. అనేకులు దీని గుణమును పరిశీలించి నుఖము పొందియున్నారు. డబ్బీ 1కి రూ. 0-10-0 లు; ఈ పుత్రికచందాదారులకు రూ. 0-8-0లు మాత్రమే. పోస్టేజి ప్రత్యే కము. ఈధరలు డిశంబరు వెల 21 తేది వరకు మాత్రమే. తర్వాత ధరలు హెచ్చింపబడును గనుక వెంటనే వ్రాయుము. పి. ఆర్. జనార్దన్ రావు, వెస్టన్ ను, బంగోలు.

శృంగారనైషధము.

దీనికిమూలము, నైషధం విద్యదావధమ' అను శ్రీహర్షుని సంస్కృతనైషధము. దీనికి కర్తయో కవి సార్వభౌముడను శ్రీనాగండు. ఆ నైషధమున కిది చక్కనితెనుగు; తెనుగుమాత్రమేకాదు, (మూలమందు) రసంబుపోషించి రూ పలంకారంబు భూషించియు సాచిత్యంబాదించియు నవోచిత్యంబు పరిహరించియు, పన్నట్లు దానికిది చొక్కపుమెలుగు. శ్రీహర్షుని నైషధమునకు శ్రీనాగుని తెనుగు శృంగార మగుచే నిది శృంగార నైషధమయ్యెను. కవిగ్రంథస్థు లింతటి కవితామృ రసములకు గలసి నెలసియున్న యాకావ్యకృష్ణుడు చలి. ననభా వత్తున్నెను, అగ్గచమత్కృతియు, వర్ణనానైచియమును అనన్యశములు. వ్రాతప్రతులను పరిశీలించి వెక్కిరింప ములను నవరించి, యొక్కొక్కపద్యమునకును గద్యమునకును, టీక, తాత్పర్యము, ఉదాహరణము, వ్యాకరణము, నిఘంటువు మొదలగు నందఱును నలయునవి యెల్ల వ్రామఁబడియున్నవి. చేలికిమిడికగానున్న చిన్న నైషా, మేలు కాగితములు, పోగనెపటములు, మంచి కాలికో తెండు దీనికొలవు. వెల అంచెలాలి పానా గు. 3-8-0. ఇదిగాక, నైషధవర్ణనామాలు, పాంజెకపేనాలు, పుస్తకములు, కాగితములు మాయెద్ద దొరకును.

ఆర్. మొకటేశ్వర్ అన్డ్ కంపెనీ,

ఆనందా ముద్రాలయము, బ్రాండ్స్, మదరాస్.

దీనివత్తిక.
ప్రతిదినము 10 పుటల విషయ ముండును.
చందా ౪౦|| నకు రూ. 12-0-0, 8 మాసములకు రూ. 8-4-0.
6 మాసములకు ,, 8-4-0, 1 మాసమునకు ,, 1-2-0

క్రాప్టన్ ఇంజనీరింగు

కంపెనీ, మదరాసు.
ప్రింటింగు చెస్సులు,
రయిను మిల్లులు,
పిండి మిల్లులు,
నీరుతోడు యంత్రములు

మొదలగు వాటినిన్నిటిని ఆవిరివలన గాని, గ్యాసు వలన గాని, నూనెవలన గాని, తేక విద్యుచ్ఛక్తి (ఎలక్ట్రిసిటీ) నలనగాని, నడపింపవలయు ననువారు

ఎస్టిమేటులకు, స్కీములకు

మాకు తప్పక వ్రాయవలసినది

మానద్ద ఎలక్ట్రికల్ సామానులు, జనరలు ఇంజనీరింగు సామానులు విశేషముగా గలవు.

మేము ఎంగల్ బర్న్స్ లాబ్రెజీకోంగు ఆయిలు లకు ఏజెంటులము.

చిరునామా:—

నెం 7, ఆర్మ్స్ ని యక వీ థి,
మ ద రా సు.

The Crompton Engineering Co.,
7, Armenian Street, MADRAS.

కలరాకు నిర్దోషధము

౧౦౦ కి ౬౬ గుణము.

తప్పక యేడకలోనున్న నుగాని కలరాను కుదుర్చును
మూత్రమును ధారాళముగను ఉష్ణముగను స్థిరముగను
ఉంచును.

ఇతర దుర్గుణముల రానియ్యదు.

కర్పూరావ్యరిష్టం బు. ౧ 0=12=0 మాత్రమే.
విషాచి సంజీవిని మా. ౧౨

ప్యాకింగు పోస్టేజి వేరు.

అధికముగా గోరునారు దగ్గిరైలుస్టేషనును దెలువవలెను.

వైద్య రత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులు,

ఎ. వి. యన్., ఏ. యం. బి.,

ఆయుర్వేదాశ్రమం,

జి. టి., మదరాస్.

ఒలిగ్రాం అడ్రసు
పండిట్, మదరాస్.

అత్యుత్తమమైన మదరాసు పిల్ టర్బనులు.

మంచి పట్టుతోను, చక్కని జల్తారుతోను చేయబడినవి.

ఎర్ర తలపాగలు, ఒక అంగుళము బంగారు జల్తారుగలవి. ఇన్ స్పెక్టరులకు బాగుగా పనికివచ్చును.	భర. రూ॥
మెనురు మాదిరిగాని, మదరాసు మాదిరిగాని కోరిక మాదిరి పంపబడును.	7-0-0
కుక్కి ఎర్ర పట్టుగుడ్డలు, మెనురుమాదిరిగాని మదరాసుమాదిరిగాని పెద్దమనుష్యులకు అనేక రంగులలో చేయబడిన తలపాగలు ఒక్కొక్కటి	5-8-0
మెనురుగాని మదరాసుగాని మాదిరి. ఎరుపు, శోబా, నీలము, తెలుపు వగయిరా రంగులలో బంపబడును.	6-0-0
బలమయిన తలపాగ పెట్టె జపానురంగు చేయబడినది.	1-0-0

ఇద్దరులు పంపువుడు తలయొక్క కొలత పంపుడు. సగముచాడ్చి అడ్వాన్సుగా ముందు పంపవలెను.

ఎస్. ఇస్మాయిల్ అండు సన్,

ఆఫీస్ వాలంటియర్, పోలీసు కంట్రాక్టర్లు, 67, మూరు వీధి, మదరాసు.

S. ISMAIL & SON,

Army, Volunteer, and Police Contractors,

67, Moor Street, Madras.

వనోపధి సారసవరిల్లా

ఇది చేహమునందున్న సత్పురుషులను మరల సకల చర్మరోగములను బాగుకొల్పును.
కీళ్ళబొట్టలు, పాలివాయువుబొట్టలు, రసపట్టలు, రక్తికారమువలన గలిగిన అన్ని రోగములును దీనివలన
చూపుదును. ఇది చర్మమునకు కాంతినిగలిగించును. నాశితంతువులకు పుష్టినిగలిగించును. సత్పురుషు
కుద్ధిరులుట వృద్ధిచేయును. దీనివలన శరీరమునకు బలము, ఆరోగ్యము కలుగును.
ఒక నీసాముంటును వాడిన కొడకే శరీరమునో నొకవిధమైన మాన్యు గనుపించును. రెండునీసాలు
వాడిన కొడకే శరీరము బాగుపడును.

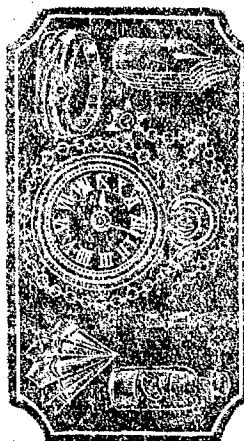
నీసా కల రూ. 1-4-0.

డాక్టరు డి. డి. సావంట్, ౧౪౪, ఫనస్వాడి, నం. ౨, బొంబాయి.

Dr. D. D. SAVANT, No. 144, Fanaswadi, No. 2, Bombay.

పాకెట్ లీవర్ వాచ్.

దీని క్రయము 6 బహుచతులతోటి కు 2-14-0 లు మాత్రమే
6 సంవత్సరములు గ్యారంటీ యివ్వబడును.

ఈ వాచ్ బల్బు మైన లీవర్
పనిలో లేక నాణ్యమైన యంత్ర
సామానులతో తయారై యిచ్చు
డే నూతనముగా వచ్చి యున్నది
కొంచెమైనను వ్యత్యాసములేకుం
డా సరియైన కాలక్రమము చూ
పించు వాచి యిదియే, మిగుల
సుందరమైనది. దీని 6 బహుచతు
లవలనవరం:— (1) నాణ్యమైన
చేతిగుడ్డ, (2) పరిమళమైన అత్త
రు నీసా, (3) సర్పాకారమైన
ఉంగరము, (4) గడియారపు గా
లును, (5) వివిధమైన స్ట్రీలునిబ్బు
(6) దిక్కులుచూపెడు కంపోజు.

దయచేసి ఈవిలాసమునకు వ్రాసి తెప్పించుకొనుడు.

బి. లక్. వెంకటరమణ అండు కంపెనీ,

నం. 7, శోభా వెంకటాచలయ్యర్ నందు, మద్రాస్.

చక్కని సువాసనగల నెంట్లులను ప్రేమించువారు

ఆటోదిల్ బహార్ (రిజిస్టర్)

అనుప్రాగ్గోయుల కుద్దెంపబడిన అత్తరుపయోగింపవలయును
మనోహరమయినది, సువాసనగలది, చాలకాలము వాడు
యందునది, ఏర్పరచబడిన కొన్ని పుష్పములనుండి మాత్రమే
తయారు చేయబడినది. ఇందు మధ్యసారము చేర్చబడ
లేదు. చేతిరుమాలు మిదగాని, శోటుమిదగాని కొన్ని
బొట్టలు చేసికొనినయెడల సువాసనతో గూడిన పూలతోట
లోనే సుర్యున్నట్లుండును. ఈ యుద్ధులమైన వేయరకముల
పుష్పములనుండి తయారైన అత్తరు యొక్క సువాసనభరిం
చుటకయి ఆటోదిల్ బహార్ ఇవ్వవచ్చు. మిదగ్గిరనున్న
షాపుకీపరు నడుగవలయును. వారిశాపున లేచి మారువ్రా
యును. చిన్న బుడ్డి నిలువ 0-8-0, మధ్యతరగతిబుడ్డి 0-12-0,
కొన్ను అత్తరుగల పెద్దమయి బుడ్డి 2-0-0. ఈయత్తరుల
మరగలెట్టుబడి ఘుఘును లాడుచుండు కార్డులు డబ్బు 1-4
0-10-0. బి. పి. ఖర్చుకొనువారే భరించవలయును.
సోలు ఎలెంటు-అంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ కెమికల్ కంపెనీ,
155, కామా మసీదు, బొంబాయి.

మదరాసు ఏలెంటు:— మెహత పురుషోత్తం మూర్తి,
నం. 29, నై నాబజారు శోభా, వనరుబజారునమిరం, మదరాసు

సర్వజీవన్.

ధాతుపుష్టిమందు లన్నిటికీ తల్లి.

ఇది శంజీవివంటి ఒక కనమాలిక. ఇదియే మన త్రాన్స్
కుల అతిరహస్యపు కొవళము. దీనిప్రభావము కనుగొన
వలయునన్న రాత్రి పరందజోవు సుమయమున పుచ్చు
కొనిన కొన్ని నిమిషములలో దానిప్రభావము కనపడును. నపుంశ
కత్తెను పోగొట్టుటకు ఇంతకుమించినది లేదు. జన్మోర్దియ
దుర్బినియోగముచేత మూత్రద్వారములకు సంభవించెడి
అనేకవ్యాధులను పోగొట్టుటలో రాజునంటిది. రక్తమును
కుభచచి నరములకు కలుశ్యమును చేహమునకు బలమును
కాంతియు నిచ్చును. 20 విధములగు చేహములను మొదలంటి
శాశనము చేయుటలో గరించినది. "సర్వజీవన్" ఇది
శ్రీమతి, పురుషులు, బాలుకు వృద్ధులు అందరును నువయో
గించవచ్చును. ఇది పుచ్చుకొనినయెడల వృద్ధాప్యము నశిం
చిగుల బలమును ఆయుర్వృద్ధియుకలుగును.

కల టిన్న 1-8 2-0-0; పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

ప్రొఫెసర్ జి. యన్. నాయుడు,

(13-5-14) కలియుగబీమ,

16, కృష్ణపు మొదలివీధి, తిరువల్లిక్కేణి, మదరాసు.

శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము.

వైదవ కూర్పు.

"కుశుమాంధ్రో యాంధ్రకవి భూర్జతి కల్పల కల్ప
గ్లానీ, యకులికి మాగురీ మహిమ" యని శ్రీకృష్ణశేఖరాయ
నశే గ్లానింపఁ బడినది. ఇప్పుడు రెండవకూర్పు చక్కగ ను
పించి పెద్దయక్షురములతో ఆంధ్రవాల్మీకి రామాయణమును
సుధద్రావిణయ శాటకమనక ముద్రింపఁ బడినది. ఆంధ్ర
వాల్మీకి రామాయణ కృతికర్తలగు బ్ర. శ్రీ. వావిలికొలను
కుప్పరావుగారు వ్రాసిన టీకయు దీనికే చేర్చబడినది. ఇంక
శ్రీకాళహస్తికృతమనటము గలదు.

౪౪ము కాలికో రూ. 1-0-0 ధూర్తికాలికో 1-4-1

జుటు ప్రగులాక్కపారి కొనువారికి 1-0-0 కు 0-4-0 లు
కొను ప్రోత్సేతుము. కలసివారు

శ్రీ రామనయమందిరము,

తిరువల్లిక్కేణి, మద్రాసు, అని వ్రాయవలయును.

కృష్ణలంకలపాగాకు వేలం ప్రకటన.

వల్లూరు వద్ద గ్రామముల కృష్ణలంకలపాగాకును
నేతన్ను వాణిజ్యముకాక రక్షణమునకు 1823 లీసా
లను పండించినపాగాకు కాకినాడలో వుండే వాణిజ్య వేలం
మల్లులూరు వద్దనున్న కొని తడుపులు వేయించి కట్టబడి
చేయించి వుండే సామునాదా ప్రకారం యిచ్చి సర్దు
తీసుకొని వెళ్లవలసిన గతనెల 30 తేదీకి వచ్చి సాముయిచ్చి
సర్దుతీసుకు పోవలసివచ్చినది లేనియెడల వేలంవేయించి
మురబట్టకొనుటకు నోటీసు యిచ్చినది రాజేంద్రులు. కాట్టి
సదరు సరుకు బాగు కురచులు సుమారు 97 లెట్టుయిన నెల 15
తేదీ వరకు 10 ఘంటలకు తోట వద్ద గ్రామంలో రాజా
గారి కోటగద్ద వాకల్ల వద్దకుగా వేలంపాడించబడును. గనుక
కారలసినవారువచ్చి పాటపాడుకొనవచ్చును. పాటమొత్తం
చెల్లించి సరకు తీసికొని పోవలసివుంటుంది. సరకువేన
స్వాధీన పరస్థాన.
చాగంటిపాడు కల్పన నివారణ

వాతావరణ సీత

1914 సం॥ నవంబరు నెల 14-వ తేదీ

ప్రదేశములు.	గతనెల 14 తేదీ, ఉదయం 8 గంటలకు వాతావరణము.	ఉదయం 24 గంటలకు		వర్షపాతము.	
		లూ, సీదను ఉష్ణోగ్రత.	వర్షపాతము.	వర్షపాతము.	వర్షపాతము.
గోవా లపురము	29.963	83.66.1	...	88.89	41.79
కాశీనాథ	...	...	...	...	...
కాకినాడ	29.974	83.163.7	...	29.95	85.69
చందూరు	29.970	83.870.7	...	29.6	87.07
గుంటూరు	...	91.767.0	...	25.92	...
వెల్లూరు	29.948	84.870.6	...	81.82	25.89
మద్రాసు	29.921	86.672.6	...	52.05	85.22
కడపూరు	29.910	85.474.2	...	53.48	85.52
కాగపట్టణము	29.884	89.5.8.8	...	89.81	81.17
కొలంబా	29.882	86.872.9	0.14	58.28	68.62
తిరువనంతపురము	29.845	82.574.4	...	54.78	55.41
కొచ్చిగ	29.862	87.8.5.9	...	103.58	106.69
కల్లికోట	25.361	87.6.4.1	...	118.50	118.15
మంగళూరు	29.878	90.778.5	...	146.09	125.64
బొంబాయి	29.909	92.479.6	...	81.54	71.62
హైదరాబాదు	29.954	87.866.0	...	41.78	29.97
అనంతపురము	...	89.869.9	...	16.70	19.60
బళ్లారి	29.954	92.86.5	...	18.97	18.85
కర్నూలు	29.967	90.867.6	...	26.08	25.89
కడప	29.957	88.970.8	...	25.84	28.48
తెలంగాణ	25.917	82.161.4	...	24.51	38.40
కొడగూరు	22.795	65.047.4	...	59.87	46.71
ఉదకమండలము	28.086	65.144.8	...	48.89	48.78
కొయంబట్టూరు	29.923	85.068.8	...	18.40	18.77
వెల్లూరు	29.944	81.067.8	...	32.52	87.78
దక్షిణము	29.987	84.779.1	...	34.68	36.84
రుచనాపల్లి	29.921	88.072.5	...	16.86	25.90
పురుగోట	29.925	86.672.2	...	28.79	28.25
మధుర	29.908	87.078.3	...	28.81	29.97
తిరువల్లూరి	...	...	...	24.81	15.76

దీర్ఘకల్పముయొక్క ఉత్తరభాగమున వాయుభాగము
కొద్దిగ పొచ్చినది. తక్కినచోట్ల మాత్రమే మందానో, కొద్దిగ
తక్కువగా యున్నది. ఇది సర్వములలో విశేషమునకు
దక్షిణమునగాని బంగాళాఖాతముయొక్క అగ్నేయభాగమున
గాని స్వల్పముగానున్నది. రాజధానియందంతటను, మధ్యమో
క్షస్థితి తగ్గి యున్నది. ఈమాత్రపు ఉత్తరమున ఒకటిమొదలు
మూడు డిగ్రీలవరకు, దక్షిణమున స్వల్పముగను కలదు.
సామాన్యముగ నన్నిచోట్లను పగటిపూట వడివిమామూలు
స్థితికి మించి యున్నది. తూర్పు తీరమున, కొండప్రదేశముల
లోను రాత్రులయందు వేడిమి సామాన్యస్థితికి తగ్గి యున్నది.
దక్కనులో విశేషముగ కలదు. దక్కనులోను తూర్పు
తీరమున, వాయుమండలమున వేడిమి తగ్గి యున్నది. వలరా
యలోను, రాజధానియొక్క తీరభాగమునను, మల్లులూరేవు, ఒక
సింహాశ్రమలో మాత్రమే వర్షము కురియుచున్నది.
ఆం. ఎల్. ఎల్. జోన్నా,
వాతావరణశాస్త్రజ్ఞుడు.

కస్తూరి

తులం 1కి రూ. 30-0-0

వివర్జ్యములకు, కలరాకు, సందకి, బొలింత
గోగములకు, వాతములకు, చిన్న బిడ్డల జబ్బు
లకు పుష్టికి కస్తూరి యుపయోగమైన ముదని
సర్వత్ర జెలిసియున్నది. కాని కస్తూరి బంగారము
కన్న ప్రేయసుగుటచేతను నవసర సమయములందు
వారకులు దుస్థము. మా డిపోయెందలి కస్తూరి,
యూదితర వదాగ్ధము లేవియును తేర్చబడవు. ఇంత
వరకు మాతాపురుండి కొనెన వారల కీషయము
తెలిసియున్నది. కొనని వారొకసారి పరీక్షించిన
దిజము తెలియగలను. అట్లు చేయుటవలన కలితి
కస్తూరిని గొని మోసపోరు.

ఆదివచ్చికాన లేక జున్ను

తులం 1కి రూ. 3-4-0

గోరోజనము
తులం 1కి రూ. 5-8-0
వై వస్తువు లీ క్రిందిచోటను దొరకును.
అమృతాంజనం డిపో, 109 ఫ్రేరింగ్స్, బొంబాయి.
లేక
అమృతాంజనం డిపో, 6 తంబుల్వేస్టి, మద్రాసు.

స్థానిక వార్తలు.

మత్తోపన్యాసము:—గీతాశాస్త్ర, శ్లోకాశాస్త్ర
విషయములను గురించి తిరువల్లిక్కేటి, వెల్లకేటి నెం 80 రు
లో ఎటుండి ఆదివారమునాడు దయచేసి 7-30 గంటలకు బ్ర
హ్మశ్రీ మరపురు కె. గణేశశాస్త్రి గారు పఠనమొనరించెదరు.
హైదరాబాద్ ప్రామికసంఘము:—ఈసంఘము యొక్క
గౌరవకార్యదర్శులు దివాను బహద్దరు గోవిందరావు చతు
ర్ముఖదాసుగారు చెన్నపురి సంతకును కొనంగిన 200 రూప
యను కృతజ్ఞతతో స్వీకరించి రని తెలియుచున్నది.
ఉపన్యాసము:—“వక్షిణిఇండియాలోని వృక్ష
శాస్త్ర పరిశోధనము” అను విషయమునుగురించి ఎమ్. జి.
పార్థసారథి అత్యంతగారు కల్లెటు హైస్కూలునందు ఈనెల
18 వ తేదీ బుధవారమునాడు సాయంకాలము 5-30గంటలకు
నుపవసరించెదరు.
నిమ్మజాత్యుద్ధరణ సంఘము:—ఈసంఘము
ఈపునరేపు ఆదివారమునాడు దయచేసి 8గంటలకు పులియను
తోపు వద్దనున్న పగటి రాత్రి పాఠశాలయందు వైద్యక ధీరు
త్వము అను విషయమును గురించి స్వామి బ్రహ్మానందగారు
ఉపవసరించును.

అమృతవర్షపరీక్షలు:—డాక్టరు. యు. రామా
రావుగారివద్ద క్షేమపొందిన చెండు తెగల విద్యార్థులను వారి
వారి పరీక్షాఫలితములను కార్యదర్శిగారికి గాని లేక 323,
తంబుల్వేస్టిలోనున్న డాక్టరు. యు. రామారావుగారికిగాని
ప్రాప్తమౌతు.

మరణ గానసభ:—మద్రాసు జార్జిటౌను వారా
యణ మొదటిసారి 24 ను కలివీరానున్న వెట్టి వెళ్ళెనత్ర
ముఖా 19 4 వ 3000 కంటుల నెల 15ది ఆదివారం సాయం
కాలము 5-30 లకు తంజావూరుజిల్లా తిరువడవూరులో
నందు విహానాటక కీణ ప్రహస్త్రీ. డి. ఎస్. సర్కారాం
రావుగారివద్ద గోటుపాడుద్యం పాట కచ్చేరి జరుపబడును.

మొదటికలుకళాశాల:—తెన్సి నెంట్లు కలెక్షలు
జి. చి. గిష్టర్ల సి. ఎస్. వి. వి. ఎస్. ఎస్. గారు మదగారు
అనుపత్రినామరూప వెల్లకన్నాదు. కావున ఇంకను ఆకా
శాలయందు పండితుడుగానున్న దేవ్లీయ. జె. నిర్మల. వి. ఎస్.
ఎస్. ఎస్. వి. వి. సి. ఎ. ఎస్. ఆర్. సి. ఎస్. గారు ప్రసి
పాలుగా పనిచేసెదరు.

అలందూరు సరిస్వతి విద్యాసంఘము:—

“వీరవిద్య” అనువిషయము గురించి అలందూరు హిందూ
పాఠశాలపాలకులు కె. శ్రీవాసఅయ్య. వి. ఎ. ఎల్.
టి గారు రేపునాయంకాలము (15-11-14) 4 గంటలకు నుప
వసరించెదరు. వి. వి. వాదియాగా రగ్రాసనాధిపత్యము
వహించును.

దక్షిణ ఇంగ్లీషా బ్రహ్మసమాజము:—

రేపు ఆదివారమునాడు సాయంకాలము 5 గంటలకు చెంగాయ
బజారువద్ద నెం 97 రు ఆస్ట్రేలియన్ థియేటర్ ఉపాసన మందిర
మున హెచ్. పాలక్విన్సగారు వి. ఎ. వి. ఎల్. గారు దైవ
ప్రార్థన సలిపెదరు. తత్సమావేశమునకు అందరు విచ్చేయ
ప్రార్థితులు.

హైకోర్టులో ప్రమాదము:—నిన్న న్యాయశాస్త్రము

1-30 గంటలకు న్యాయవాదుల పుస్తకభాండాగార మందిర
మున చెండు విద్యార్థుల తీగలురాపాడి సరంబి అంటుకొని
మంట కనబడినది. అక్షణమే హైకోర్టులో ఒకన్నయకు
క్రిమిముగ నన్ని న్యాయ ఒకయంత్రముతో దానిని ఆర్పివే
సెను. ప్రమాదమేమియు కలుగలేదు.

జార్జిటౌను విద్యార్థుల సంఘము:—ఈ

సంఘము ఈపునరేపు శ్రీమయను కళాశాలయందు దుపా
ధ్యక్షుడగు రెవరెండు ఎ. టెంట్లటను ఎమ్. ఎ. వి. డి.
గారు పచ్చయప్పా కళాశాలయందు రేపునాయంకాలము
5-5గంటలకు “స్నేహవిషయమున మూడవ గీతము” అను
విషయమును గురించి యుపవసరించెదరు. పచ్చయప్పా కళా
శాల ప్రెస్సుపాలయిన జె. సి. రోలోగా రగ్రాసనాధిపత్యము
వహించెదరు.

అనుపత్రి ఓడ:—వై రాజబాబు రోడ్డునందున్న

ఎస్. దేశాయి గోవిందగారు చెన్నపురి ఆసుపత్రి ఓడను
32,000 సి. ఇట్టును (బ్లొక్కువెట్టెలో 500 సి. ఇట్టులకు
61 ఇట్టులకు) 40 పావుల కొనుగోటులను గాయములు తగిలిన
ఇండియా కి పాయిల యుపయోగాగ్నే ఇచ్చినది తెలియు
చున్నది. చెన్నపురి గవర్న మెంటు గవ్న మెంట్ ఆఫీసు వారు
18 పరుపులను (కి అకుసుల పాడవు, 5 అకుసుల వెడలుపు)
ఇచ్చినది తెలియుచున్నది.

శ్రీగవర్నరుగారి రాక:—శ్రీగవర్నరుగారు

గవ్వపట్టణమునండి నిన్న యుదయమున 7.15 గంటలకు
శ్రీ వెంటుకుప్రభ్యిగారితోపాడ స్నేహము బ్రయినుమీద చెన్న
పురి వెంటుకుప్రేమనుకు వచ్చిరి. శ్రీశ్రీశ్రీగారు బాలారుపేట
వద్ద శ్రీగవర్నరుగారిని, అంతరంగిక కార్యదర్శిగారును కాట
రెలుగారిని, చక్రకీర్తనదయన కట్టాను భావగుగారిని కలిసి
కొనిరి. కట్టాను ఆశ్రమగారును, ఇ. ఎస్. లోయడగారును,
డి. డబ్ల్యు. జి. కోవిగారును, ఎఫ్. ఆర్. పేటిగారును, ఆర్.
శ్రీనివాసగారు, దివానుబహద్దరు గోవిందరావు చతుర్ముఖదాసు
గారును, వెంకటగిరి మహారాజగారును, దివాను బహద్దరు
పి. పరాంకశము నాయుడుగారును ఇంక కొంతమందియు
శ్రీగవర్నరుగారిని వెంటుకు ప్రేమనుకు కలిసికొనిరి. శ్రీగవ
ర్నరుగారు అక్కడనున్న వారందరికి హస్తప్రసాదముగ
కొంతసేపు వారిలో మాటలాడి మోటారుబండిమీద
గవర్న మెంటు హవుసునకు వెళ్లిరి. మామూలుగా ఫీరంగులు
ప్రేల్పబడినవి.

కోర్టు వ్యవహారములు.

మదరాసు హైకోర్టు.

నెమెక్సు విచారణ.

[న్యాయమూర్తి నేమయరగారు]

జార్జిటౌనుకు భూనికేసు.

ఈకేసు విచారణ ప్రారంభమైన విషయము నిన్నటి
దివాను తెలిపితిమి. ప్రాసిక్యూటర్ జనరలు ప్రాక్టరీ ప్రాసిక్యూ
టరుగా రీతీరున నీవ్యాన్య స్వరూపసాగాంశమును శ్రుతపర
చిరి. చంపబడిన వికెంతువు (వికెంతువు) తీనాయకి దాసరు
లమ్మకు వయస్సు రమారమి 50వది సంవత్సరముల;
ఆమెకు చాల సాధు గలదు. మూడవముద్రయ ఆమెయొక్క
స్వీకారపుత్రుని వెండ్లాడెను. పిమ్మట భార్యాభర్తలు పలు
చోట్ల వసించిరి. చివరకు 19 రే వ సంవత్సరమున వారు కాకి
నాడలో నుండగా, మూడవముద్రయకిని మొదటి ముద్రయ
కిని పరిరయముప్రాంగం పై క్రిమికేసుముగ న్నే నామ బలమా
యెను. కంసాలియను మొదటి ముద్రయకిని, కొన్నిచోటకు
మూడవ ముద్రయకిని అక్రమసాంత్వ్యమున్నది. దిను లూపిం
పలయంతి గాఢముగను, గుప్తముగను, పీరిక స్నేహము బల
మాయెను. ఇది భర్తకు తెలిసెను; అందుమీద కప్పములు కలి

గను. మూడవ ముద్రయు తన ప్రకటనల మొదటి ముద్రయుతోడ
వెల్లికోడలెని కోడలల చెప్పబడ మున్నది. చాలిసంవత్సరము
లభించినది ఆట్లు చేయుటకీ పీఠికాదని మొదటి ముద్రయు అనే
పించెను. ఈ చరిత్రయిన వినింతువునకు మూడువేలరూపా
యలు విలువగల సాక్షులకును నూచింపబడెను. మూడవ ముద్ర
యందు, వాణిజ్యము చెప్పబడిననునకు కచ్చితముగ
మొదటి ముద్రయందు ముద్రయైనను తమయింటివద్ద తిరుగుచు
ప్రాచుర్యముచేయుటకు చూచి యావచ్చు తనభాగ్యము సాచ్చి
కొనెను. ఈ భాగ్యములను చరిత్రయినవినింతువు యింటికి
సగూఢమున నొక యింటిలో వసించుచుండిరి. మూడవ
ముద్రయందు భాగ్య అప్పడవ్వకు యావచ్చుచుండు యింట
పరుండు వాడుక గలదు. నేరమువరిగిన వాటిరాత్రి మూడవ
ముద్రయి వినింతువులకు పంపించెను. మరునాడు చేరువను
తిను సమాచార మందగా, ప్రతి యింటికి వెళ్లెను; ఇంటి
గుమ్మరువద్ద లోకము మూడవ ముద్రయిన కాయ (త్రాటితో
కట్టబడి, నల నల్లటిని కొలువొయి యుండుటకు గలదు.
రాత్రి యెవ్వరినొకరు యింటిలో ప్రవేశించి, తనకు
నల్లటిని అపహరించి తన్నానెట్టి వదలివెట్టివెట్టివెట్టి
యూడవముద్రయి తాళతో చెప్పకొనెను. తల్లి యెక్కడ
యని భర్త యడుగగా, లోపలనున్నదని మూడవ ముద్రయి
చెప్పెను. లోపలికి వెళ్లగా, తల్లిచనిపోయి నెత్తురువ్రవాహ
ములు పడియుండుటకు చూడెను. పోతీసుకు రిపోరు పంపగా,
పోతీసు వారు యింటికి వెళ్లి, వంటవాడును, వాంతులలో
నొక్కడు నకు ఎరుకలప్పుడు చూచిరి. ఈ ఎరుకలప్పుడు అధి
కారులు మన్నించి అప్రావగ నంకరించిరి. ఈతరువాత
ప్రాక్రమిణిగారు గారు ఎరుకలప్పుడు చరిత్రయినవినింతువు
రించి, యావచ్చుచుండు బుద్ధివైకావ్యముయొక్క సామాన్య
సారాంశమును విన్నవించిరి.

మదరాసు కాలెండరు 1891 వ సం॥ మొదటి ముద్రయి
వదరాసులు నాయకులగు ఖాసిరిగిన యింటియొక్క
స్థానము, తిరువలి కేడిలో యావచ్చుచుండు దొరకైన యింటి
యొక్క స్థానము రూపించిరి.

మూడవ ముద్రయికి పిమ్మట, చరిత్రయిన వినింతువు
నకు స్వీకారపురుగు నకు వెంకటేశ్వరస్వామి సాక్షులు:-
నేను దళారి; నావానస్థానము తంబునాయకావధిలో 4-వ
సంవత్సరమున నున్నాను. దళారియైన నావెట్టివెట్టి
వైపు నాయుంటియెట్టికి మూడు నాలుగిండు దక్షిణ
మున నొక యింటిలో వసించుచుండెను. ఆ ప్రాంతమున కొన
వడియుండు ఎరుకలప్పుడు వైపునెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టి
గురును. నా స్వీకారపురుగు నుండి గురువెట్టివెట్టివెట్టి
పోయెను. 1901 వ సంవత్సరమున నేను మూడవ ముద్రయిని
వెంకటాద్రిని 1904 వ సంవత్సరమున నేను, నాభా
ర్యము, (ఇప్పుడు నం పబడిన నాదత్తు తిల్లి యు,
మేము మున్నరము నొక్కటి గ వసించితిమి.
నాకుచేరవలసిని సాక్షులు స్వాధీనము చేసికొని ప్రత్యేకముగ
వసించుట కారంభించిరి. 1907-వ సంవత్సరము
న ను నేను మదరాసులో నుండి ని; పిమ్మట
పోతీసుకు కే వెట్టి తిరి; 1909-వ సం॥ న నాభార్యను
పాకాలకు పంపితిని; పిమ్మట నాలుగు నెలలకు నేను నచ్చ
టికి వెట్టితిని. ఆ ప్రాంతము అప్పుడు మాకుంటాడుగ నుండెను.
నేను మూడవ ముద్రయి పాకాలలో నుండితిని. ఆ ప్రాంతము
ఎరుకలప్పు నాభార్యకు బంపితిని. నా యింటి కవరో అప్పు
వప్పుడు వచ్చుచున్నారనియు, నాభార్య ప్రవర్తన సందే
హపూర్వముగ నున్నదనియు వదలిపెట్టగా, నేను పాకాల
నుండి కాకనాడకు వెట్టితిని. నాభార్యతోడను, వంటవాని
తోడను నేను కాకనాడకు వెట్టితిని. ఇమిటేమర్లాళ్ళ వ్యా
పారసంబంధమున నాకును, మొదటి ముద్రయిని కాకనాడలో
పంపియి మేప్పడెను. మేము కాకనాడలో సుమా నొక్కటి
గ్గునంవత్సరముల ముండి, మదరాసునకు మరలివచ్చితిమి.
మొదటి ముద్రయి నాభార్య వద్దకు వచ్చుచున్నప్పుడు నున్నా
మని వదలివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టి
బంగళాలమున కొక నెలకో, ఒక్కటిన్నె నెలకో ముందుగ
నేను మదరాసునకు వచ్చితిని; వచ్చి వెంటనే (ఇప్పుడుచంప
బడిన దత్తు తిల్లియంటి చేరితిని. అప్పుడామె యింటి
తేను: తిరువల్లిగారికి వెళ్లియుండెను; పిమ్మట పదికోడలకు
మరలివచ్చెను. ఇరువదికోడల లామె యింటిలోనే వసించి,
నేను ను, నాభార్యయు, వంటవాడును యిప్పుడు
నేను నుండు యిల్లు చేరితిమి. నేరము జరుగుటకు
భాగ్యము పరిగోలను మూడవ ముద్రయి రాత్రిలో (చంప
బడిన) వినింతువు యింటి పరుండుకొనుచుండెను. ఈ నేరము
జరుగుటకు సుమారు ఒక నెలకు పూర్వము సరాసు ఆంక్ష
వద్ద నేను కండ్లకి ముద్రయిని చూచితిని. వానిని చూచి
విషయమును నేను నాభార్యకు తెలిపి వానిని యింటిలోపల
చేర్చుకూడదనియు, నెవు బయట వెళ్లకూడదనియు నిర్బంధించి
తిని. దీనిని గురించి నాకు సుమారు ఒక నెలకు పూర్వమే తెలియ
ను. 14-వ తేది నాకు నేను కాంపురమును కెల్లి, 15-వ తేది

రాత్రి 7, 7-30 గంటలకు మదరాసునకు మరలివచ్చితిని నా
భార్య అప్పుడు మాయంటిలోనే యుండెనుగాని, మతికొంత
నేపటికి నాభార్యయొక్క (నవకకు) వెళ్లెను. 16-వ తేది
యందయినను చిన్నప్పుడును నిల్లవాడు నన్ను నిద్రలేపెను.
చిన్నప్పు నాభార్యయొక్కలో నుండుట గలదు. వాడు నాభార్య
యొక్క గుమ్మరాకు బంధువు. ఎవ్వరో నలుగురి కంటిలోపక
శించి, మూడవ ముద్రయి చేతులను కట్టిన కట్టివేసి, ఆ భా
జాడల నడవారించిరి చిన్నప్పు చెప్పెను; మరియు, మూడవ
ముద్రయి తలమిమ్మకట్టి చేతులకు కట్టెత్తక పగండియున్నదని
యు వాడు చెప్పెను. నేను కంటియింటికి వెట్టితిని. కాళ్ళొట్ట
బడి నాభార్య పంపి కొనియుండటకు చూచితిని. వీధిలోను
తెచ్చియుండెను. ఆ కలెపురకొని నింటిలోనికి వైపున
మూడవ ముద్రయి పంపి కొనియుండెను. నాభార్య (ప్రాధాన్య
ననుసరించి దానికాళ్ళ చేతుల బంధములను విప్పితిని.
కాళ్ళకు కట్టియుండిన గడ్డ మాడున్న నాలుగు మూలలను
పులిగియుండెను. ఎవ్వరో నలుగురువచ్చి తన్ను చేతులు కాళ్ళు
కట్టి, తన నల నల్లటి నడవారించుకొని వెళ్లిరి మూడవ ము
ద్రయి నాభార్య నాతో చెప్పెను. నాభార్యయొక్క డయిని నేను
దాని నడిగితిని; లోపల నున్నదని అది బడలు చెప్పెను.
ఇంటిలోపలికి వెళ్లి గుమ్మరువద్దకి వెట్టితిని; గుమ్మరుగుం
లోపల చూచితిని. నాభార్య కూతులులో పడియుండుటకు, కూ
టునుండి ననారాకు నెత్తురుకాయకును కంటిని. భయమంది
తిరిగి వీధిలోనికి వచ్చి కొందరిని గుంపుచేర్చుకొని నిలబడితిని.
నేనును, గజకువను మరలొకడును లోపలికి వెట్టితిమి. నాభార్య
యొక్క కేబులును చూచితిమి. పిమ్మట నేను పోతీసు స్వేద
ననునకు వెళ్లి, రిపోరుచేసితిని పోతీసు వారు యింటికివచ్చి, గుం
టిని శోధించి, శిశుమును పరిశోధించి తీసికొని వెళ్లిరి. కేబుల
మును నేను మొట్టమొదట చూచినపుడు ఒక గడ్డ దాని కల
మీదను, కేరముయొక్క వైభాగముమీదను కప్పబడియుం
డెను. ఆ గడ్డ ముఖమును మూసియుండెను, తేదో చెప్పబా
లను శిశువెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టి
గురించితిని. నాభార్య గానుకొనిన నలలకు లెక్కలు నావద్ద
గలవు. నాభార్య కొంతకాలము వదలివెను, సుమారుగ వాయగల
దు. దానివ్రాతము నేను గుర్తించెను. ఎరుకలప్పుడైతే
నాకు తెలియదు. నాభార్యను వినిన సుమారు నాలుగువంద
దలరూపాయ లుండును. నాభార్యను వినిన సుమారు రూ.
1500లు, రూ. 2000లకు మధ్యనుండును. ఈ నేరము జరుగు
టకు పూర్వము కడపటిసారి ఎరుకలప్పుడు 15-వ తేది రాత్రి
9 గంటలకు చూచితిని. అప్పుడు వాడు ఒక నెత్తురును పురించి,
బాకెట్టునుతోడిగి, తువ్వాలను మీద వేసికొనియుండెను.
(చరిత్రయిన) నాభార్యయొక్కలోని వానిని శోధించినపుడు నే
నచట నుండి. బాకెట్టును, తువ్వాలయు నొక మూలక కట్ట
బడి యాబావిలో దొరకెను. ఆ తువ్వాలలో నాభార్య మరది
గారి పుటాత్తురములు గలవు. వానిని ఎరుకలప్పు ధరించుట
గలదు. (దేవదాసు గారిచేర్చుటకు ప్రస్తుతముగా) నాకు
చేడ్డకొంటు నేను పాకాలలో నుండగా, ఎరుకలప్పు నావద్ద
కొలుపునకు చేరెను. నే నాభార్య అంతకు పూర్వమే యుండును.
అతని వానస్థానము పాకాలచేత నొక గ్రామము. అతడు నా
భార్యకు బంధువని, నే నాభార్యని కొలుపులో చేర్చుకొనవచ్చును,
నే నెత్తియుంటిని, తేదో చెప్పబాడును. నా కొకకాకరు
కావలసియుండెను; ఈతడు మంచివాడని చెప్పిరి; అందుమీద
నేనీతని కొలువునకు వచ్చుకొంటిని. అతనికి తీరమంతయని నేను
నిమ్మకొచ్చెను. కాని, నే నాభార్యకి అన్నము వెట్టి,
వస్త్రము లియ్యవలసియుండెను. నాకు మంచికాలమువచ్చి
నప్పుడు నీరు వెండ్లిచేయుచుండెను యాతనికి వాగ్దానము చేసితిని.
తీరమియ్యమమె యాతడు నుండు నెట్టివెట్టివెట్టివెట్టివెట్టి
ములేదు. కొన్ని వేళ్ళలో నేనును, ఎరుకలప్పుడు నొక్కటిగ
త్రాగుట గలదు. పరిశోధించుచున్న నేనాభార్యని బంధువుగ
భావించి ప్రవర్తించితిని. నాభార్య గాతనిని "అన్న" యని
గాని, "కొమ్మ" అనిగాని పిలువగా నే నెప్పుడుగాని వివ
లేదు. ఆ ప్రాంతము ఎటుకలెత్తెను నాభార్య దేనిగాని చేసి
యుండునో, చేసెయిందో చెప్పలేను. నాభార్య ప్రవర్తన
ననుగురించి యాతడు నాతో కాకనాడలో చెప్పియుండవచ్చు
ను. అప్పురాపు యింటికి పలుమారుల వచ్చుచున్నాడని యా
తడు నాతో చెప్పెను. నేను నాభార్య నడిగితినిగాని, అటు
లేచుచుండెను యది చెప్పెను. విషయము, నాకు సామాన్యము గం
దా ముండెను. దానిని వినినెట్టియుండుటకు నే నెక్కరిగాని
నేమించలేదు. ఏ యుత్తములకుగాని నేను అడ్డించి నిష్ప
చూడలేదు. నాకు పుంబడిగలగుటకు నేను మొట్టమొదట
పోతీసుగార్లుతోనే చూచితిని. నాభార్య ప్రవర్తనను గురించిన
వదతులను నేను నాభార్య (చరిత్రయిన) మెట్టి తెలియచేసి
యిందవచ్చుననిగాని, నానందేనామలను గురించి నే నామె
తో చెప్పలేదని తెలచెదను. నాభార్య ప్రవర్తనను గురించి
పుట్టిన వదతులను నేను పాకాలకు వదలి కాకనాడకు వెళ్ల
వలసివచ్చెను నాభార్యకి చెప్పితిని. నేను మదరాసునకు మర
లివచ్చినపిదప, భారీ జరుగుటకు పూర్వము నాభార్య ప్రవర్తన
ను గురించుచుండుటకు నేను నాభార్యతో చెప్పియుండలేదు.

అట్లుగ నుగించుచుండుటకు ఎరుకలప్పుడు సామాన్యముగ కోరియుం
డెను. కాని, యాతడు నాతో నేమియు చెప్పలేదు. నాభార్య
గు నెలలో నాభార్యకి కలగా తగిలెను. అప్పుడు ఎరుకలప్పు
ఆ వెంకటేశ్వరుని నుండెను. ఈ కథయును కాచి నేమియు
య్యలేదు. తన భాగ్యము కలిగెనని యాతడు నాతో
చెప్పెను. 16 వ తేది యందయినను నాకు సమాచార మంది
నపుడు నేను నాభార్య పంపి కొని యింటిని. ఎరుకలప్పు
కూడ నాభార్య నుండెను. నే నాభార్యనుగా వెట్టితిని; నాభార్య
యొక్కకి వెట్టివెట్టివెట్టి, నేను ఎరుకలప్పు వచ్చుట చూచితిని.
నేని టిబయలుకువచ్చినప్పుడు నాభార్య నడవలో నిలబడియుం
డెను ఇది యెట్లువచ్చెనని నే నాభార్య నడుమ లేచి. ఎరుక
లప్పు నాతో గూడ నేమనునకు రాలేదు. నాభార్య నాకు బా
బులువ్రాయట గలదుగాని, కడపటిసారి యెప్పుడ (వానెనో
నాకు బాగుగ జ్ఞానములేదు. నాభార్య వాయుచుండిగా
నేని పలుమారు చూచితిని ఒక్కటిన్నె ర సంవత్సరము క్రిందట
నాకును మొదటి ముద్రయిని పరిచయ మేర్పడెను. ఇమిటే
మర్లాళ్ళలో మాయద్దరికి వ్యాపారము జరుగుచుండెను. నెవు
మాయొక్క కలహము వచ్చుచుండుటవలన ఆపరింద కలుగు
చున్నాగాని వినిటికి వచ్చుట మానుకొనవలయునని నేను
మొదటి ముద్రయిని చెప్పితిని. కాని, యింతమాత్రముకే
నే నాభార్య వ్యాపారమును చాలించుకొనలేదు. ఇప్పుడని
మొదటి ముద్రయి నాకు ఏ డెనిగి రూపాయలు చాకి
యున్నాడు. నాభార్యయందు నాకు నమ్మకములేదు. కాబట్టి
మొదటి ముద్రయిని మదరాసులో చూడగానే నేను భయపడి,
వాని నింటిలో చేర్చువలదని నేను నాభార్యను, హెచ్చరించి
తిని. దానిమీద శంక లేర్పడుచుండుట కలన, నేను నాభార్యను
పాకాలలోను, మదరాసులోను నీవట్టువెట్టితిని. నాభార్య
పాకాలలో రమణయ్యయనువానితో చిన్నాంక్ష్యము గలిగి
యుండినటుల కదలింపుడెను. (గురుస్వామి వెట్టిగారి క్రత్యుల
కు జబాబుగా) నాభార్యవద్దనుండి నాకవచ్చిన సాక్షు సంపెను
నేను పొందుచేసితిని. మొదటి ముద్రయి మూడవ ముద్రయి
దుస్సాంక్ష్యము గలిగియుండటలో ఎరుకలప్పుడు కలిసి
యున్నాడని నాకు సందేహము కలిగెను. ప్రజలకదంతులవలన
నీసంశయము పుట్టెను. నాభార్యవై నేను ఎరుకలప్పుచేతికిడి
యమును కుదవయించితిని. వానిని కొలువునాండి తొలగిం
చుటకు పూర్వము దానిని విడుదలచేయవలసింది. నాభార్య
కును, మొదటి ముద్రయి కిని గల ఆక్రమ సాం
క్ష్యము నకు ఆతడు రహస్యముగ తోడ్ప
డుచుండెనని వినిన వెంటనే యాతనిని పాకాలనుండి తీసివేయు
టకు నై సంవత్సరము క్రింద యాటంకముగ నుండెను. నాభా
ర్యకు ప్రభుత్వ ప్రకారము మూర్ఖవచ్చుటగలదు. 1908 వ సం
రాంతముననో, 1909 వ సం॥ గారంభముననో, నేను ఇన్సా
న్స్పెక్టివ్ మేజరులు దాఖలుచేసి నానుగాని, బుద్ధిస్థానముల
కెల్లగకును అప్పులుచెల్లించి, యంతరమా మేజరులును మాను
కొంటిని.

పిమ్మట, మూడవ ముద్రయి మొదటి ముద్రయికి వ్రాసిన
యెత్తరముల తిరుమలు చదువబడెను.

ఆ ప్రాంతము ఎరుకలప్పు సాక్షులు:- నాకవయస్సు 24
సంవత్సరములు. వెంకటేశ్వరస్వామి వద్దకు బాడెను. వారికి గాని,
నాభార్యకుగాని నేను బంధువుడనుగాను. నేను వెంకటేశ్వరస్వామి
గారి భార్యను పసిలేనమునుండియెటుగును. పాకాలలో నుండగా,
నేను నీరికొలువులో చేరితిని. వంటవాడుగ నేమించుకొనెను
కు పూర్వముగాడ నేను వారియింటికి వెళ్లి నాకు గలదు
పాకాలలో రమణయ్యవెట్టి యనునొకడు మూడవ ముద్రయిని
యించుకొనెను. అందువలన, కొంత గంధర్వశిష్యులు జరిగెను.
(3) కారణములవలన వెంకటేశ్వరును, మూడవ ముద్రయి పాకా
లదరి కాకనాడచేరి. నేనును వారిని వెట్టితిని. కాకనాడలో
వెంకటేశ్వరగారు గార్లవర్తకము చేయుచుండిరి; ఒక గ్రాట
కూలిపులియునుగాడ ప్రారంభించి, ఆ ప్రక్రియలో నేను వంట
చేయుచుంటిని. నేను మొదటి ముద్రయి ని నె అగుదును
ఈతనిని మొట్టమొదట కాకనాడలో చూచితిని.
క్రమక్రమముగ మాస్ట్రో మా పుట్టిగారిండు. ఈతడు వెంక
టేశ్వరుగారి యింటికి వచ్చుచుండుటగలదు. అంతర మాతని
కిని మూడవ ముద్రయిని స్నేహము బలమాయెను. స్నేహ
మెప్పుడు ప్రారంభమాయెనో నేను చెప్ప జాలను
ఒక నాడుదయ మెమిడిగంటలకు, వెంకటేశ్వరుగారి రెం
లేవపుడు, మూడవ ముద్రయి మొదటి ముద్రయిలో నేమోగు
టాగుచుండగా చూచితిని. అప్పుడు వారి సంభాషణను నేను
బాగుగ విశలేదు. కెంతమాడగో జాలవపిమ్మట వారిరువురు
మాటలాడుచుండగా మగలచూచితిని. తన సాంక్ష్య సంపర్క
ములకుగురించి వారు వెల్లగు మాటలాడుకొనుచుండిరి. నేను
కొంతకాలము కలగితిని. "మూకకొంచెము పరియ్యగ్గు. నీవని
చూచుకోసా" అని మూడవ ముద్రయి చెప్పెను మొదటము
ద్రయి మూడవ ముద్రయిని పలుమారుల వచ్చి చూచుచుండెను
ఈసందర్భము నెక్కరికి చెప్పవచ్చని వారిరువురును నాతో చె
ప్పిరి. వీరితో నొక కథకుండి మతియొకరికొకరి పలుమరు ఉత్తర
ప్రత్యుత్తరములను తీసికొనిపోయి యుచ్చుచుంటిని వీరిద్దరియ
యరములను నే నెలుగుదును. నేనెప్పుడు కాకనాడలో జూప వీరిద్ద
లను కొన్నిటిని నేను పోతీసునాగి చేతికిచ్చితిని. వానిలో
నాలుగు బాయిలు మూడవ ముద్రయికి వ్రాయబడినవి. రెండు
మొదటి ముద్రయికి వ్రాసివి.

ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకాగారము.

[ఒకవిశేషమయ్యెదవండి]

గ్రంథ సంపాదనము.

ప్రాచ్యపుస్తకములను కొందఱు సేకరించి దేశాంతముల వారి కమ్ముచున్నట్లు గదర్కపూర్వముగ తెలియవచ్చుటచేత, ప్రభుత్వమువారు తమ ప్రాచ్య లిఖిత పుస్తకాల యాధికారుల ప్రతిపాదనముల ననుసరించి, యందలి గ్రంథసంపాదన పద్ధతి నిర్ణయించి దేశమందున్న మట్టుకు ప్రాచ్య పుస్తకములన్నియు సంపాదించుటకు పీఠము సేర్పాటు గావించినారు. ప్రత్యేకించి యీపరికరము కొందఱు శ్రోత్రయుగోగ్యులను ప్రస్తుతి మొక సంవత్సరమునకు నియమించెదరు. మొత్తముమీద నీకార్యము ముగియుట కధిపత్య మైదాము సంవత్సరములకంటె నెక్కువ కాలము పట్టును. దీనికయి నెల 1 కి రు 9.0.0 ల చొప్పున నియమింపబడి యిద్దఱు జవానల మాట యటుండ, నెల 1 కి రు 100 ల జీతముమీద హ్యారేటరున కొక ప్రత్యేక నహాయుడును, నెల 1 కి రు 50.0-0 ల జీతము చొప్పున నద్దఱు పండితులను, నెల 1 కి రు 40.0-0 ల జీతము చొప్పున నద్దఱు పండితులను, నియమింపబడుదురు. వీరిలో ప్రత్యేక సహాయకుని సంస్కృతముందు ఎమ్. ఏ. పరీక్షలో కృతార్థుడయిన వాడుగన, దక్షిణ హిందూస్థాన దేశభాషలందు ధర్మపత్యము రెండింటియన సాధారణముగ తెలిసినవాడుగన నుండకలగా నటువల్లక్రమ మెట్టిగింపమాత్రముచేసేవలసిన భాషాభిజ్ఞులగు పాఠించుమండలయాపుస్తకాలయ మీయద్వ్యగిని నియమించు విషయములోకూడ నాయాచారమునే యవలంబించునేమో యనుభవించేవలసిన, లోకమునకు తెలిసికంటె వాస్తవముగ నించు విషయము చివర దేశభాషలందును చాలఁజూపు కృషిచేసిన యొకరిద్దఱికి మైకోరబడిన గుణవిశేషము లన్నియు లేకపోవుటచేతను, ఈనియమవిశేషములు నిజముగ పరికరమునకు సమర్థుని నియమించుట కంటకములగునందునేమోయని యెంచవలసియున్నది. ఈయద్వ్యగికి తెలియవలసిన రెండుభాషలు నింతకంటె గుప్పముగ వివరింపబడియుండ నెడల, పుస్తకాల యాధికారుల యుద్దేశము తెలిసికొనట కెక్కువయన కాశము చిక్కి యుండును. ద్రవిడైకమాతృభాష లగు సంస్కృతభాష మాత్రములను నానాభాషాభిజ్ఞులగు పరిగణించుటవలన నీపుస్తకాలయమందలి దేశభాష విషయక కార్యములకు, అందులో విశేషించి యాంధ్రభాష విషయక కార్యములకు, అయ్యింక హాసికరమైన యన్యాయము జరగయున్నది; కాబట్టియే యీ విషయ మింతగా వివరింపవలసినవిన్నది. అధికారు లెవరైన నైది యన్యాయమున కవకాశ మియ్యకుండురగాక! ఇది యంతయు నటుండ, కేవలపుస్తకాలయ సంబంధమైన పని చాలినంతలేకుండ, నిదివలయుద్దఱు కెద్దసహాయాద్వ్యగిలుండ, ఈపనికై యిపుడు ప్రత్యేకించి మరీయొక నిని నియమించుట యెంతైన కావశ్యకమో తెలిసికొనట ముప్పొవ్వము. ఏకాదశ్య విషయములను చూడ, పనులకొఱకు మనస్సులు నియమింపబడుదురా, మనస్సులకొఱకు పనులు సృష్టింపబడినవా? - యను సందేహము కలుగవచ్చును. ఇది యటుండ నిచ్చి, నలుగురు పండితులవిషయమై చూయు. వాటిలో నిచ్చి ని సంస్కృతపండిత శ్రేణులగు నుండవలయుండ; తక్కిన యిద్దఱుపండితులలో నొకఁ డాంధ్రపండితుడగున, రెండవ వాడు ద్రవిడపండితుడగును నుండవలయుండ; నీకేషించి నిర్ణయము సాధారణమైన సంస్కృతభిజ్ఞులనుకూడ కలిగి యుండవలెనట. ప్రతి దేశభిజ్ఞులనుపరిగణించు కొలఁదగినో గొప్పగినో సహాయముగ సంస్కృతభాష విషయము కొంది వలయు కలిగియుండకలెదరు. సంస్కృతపండిత శ్రేణులను ప్రత్యేకించి కృషిచేసినకేరాలి తమ మాతృభాషలగు దేశభాష నైతము దుగకగావముగ నుండును. కాబట్టి దేశభాషాపండితుల విషయమై సంస్కృతభిజ్ఞునియము సేర్పాటుచిన యధికారులు సంస్కృతపండితుల విషయమై దేశభాషాభిజ్ఞునియము సేర్పాటుచేసికో తెలియకున్నా. అంతేకాక, దేశభాషలు నాలుగై యుండ, రెండుదేశభాషలకు మాత్రమే సంపాదించుట ను నియమించుట యా ఇదివలెకే పుస్తకాలయమందు శాస్త్రోపపత్తులలో నెట్లు సంస్కృతపండితులుండ, దీనికి దేశభాషాభిజ్ఞునియమైననెట్లుక మరీయిద్దఱు సంస్కృత పండితులను నియమింప బూనట యు కూడఁపనులకొఱకు మనస్సులను నియమించెదగా, మనస్సులకొఱకు కర్మగములు సృష్టింపబడినవా? యను సందేహమును బలపఱచుచున్నది. ద్రవిడము సంస్కృతమునకే వినియోగింప బూనిన రెండు పండితపదవులలో నొకదానిని కన్న

దుమునకును, రెండవదానిని మరొక శాస్త్రమునకును, సంస్కృత భాషాభిజ్ఞునియముతో వినియోగింపబడుట సమంజసము. సంస్కృతగ్రంథములు విశేషించి దేశభాషాభిజ్ఞులనుకూడ, సాధారణముగా దేశభాషాభిజ్ఞులనుగూడక చొట్టిన దొరకును. కాబట్టి కేవల సంస్కృతపండితులు గ్రంథసంపాదనమున కంతగా నుపయోగింపబడాలి. అంతేకాక, పుస్తకాలయ మందలి శాస్త్రోద్వేగములలో, అంధ్రమాతృ భాషయను సంస్కృత వేత్తయనగు నాంధ్రపండితైకత, అంధ్రమాతృభాషయగు కర్ణాటకను తప్ప, ద్రవిడయను మొదలకొని యట్లెండకు కలు కందఱును ద్రవిడైకమాతృభాషలగు సంస్కృత పండితు లే యగుటచేత, అధిపత్య మిపుడు నియమింపబడుట కలుగురు పండితులను, నాలుగుదేశభాషలలో నొక్కొకరి కొక్కొకటి మాతృభాషగా నుండుట మాత్రమేకాక వారాభాషాప్రపంచ మందు ద్రవిడములగు నుండఁజల్లు నియమింపబడుదురని, దేశ భాషల విషయమై యాపుస్తకాలయమందు చిరకాలమునుండి జరగుచున్న యన్యాయము భాషాభిజ్ఞులకు సంస్కరింపబడిన దగు న; ఆట్లానచ్చి, యీ యద్వ్యగము లను శాస్త్రోపపత్తులగు గూడ చూర్చునెడల శాస్త్రోపపత్తులయను స్థాపింపబడినదగును. ఈపండితులు కొంతకల కాంక్షయే భాషాభిజ్ఞయము కూడ కలిగినవారుగ నేర్పాటుచేతుండదురని, పుస్తకాలయ కార్యనిర్వహణమందు వారత్వంతోపయోగముగ నుండురు. మరియొకవిశేషము. సంస్కృతభాషాభిజ్ఞుల మాత్రముచేత దేశభాషలన్నియు సులభగ్రాహ్యము లనియు, ఒకటి యన్నిభాషలకార్యములను నర్థముగ చక్కఁజెప్పినను వగు ననియు చొరతనమువా రింతకలకును పొరపడుచుండిరి. ప్రభుత్వమువారి గ్రంథసంపాదన సందర్భమున, ఆయాభాషలయందు చాటితేజనవా రాయభాషలయందలి గ్రంథముల విషయమై హ్యారేటరునకు సలహాయచ్చు నిమిత్త మొకమిటి నెక్కువచుట మాత్రమే కాక, వాస్తవముగ నాయభాషలను తెలిసినవారినే యాయభాషల విషయమై నియమించి యుండుట మిక్కిలి ప్రశంసనీయును. ఈ కమిటీలో సంస్కృతమునకు పండిత కే. వేంకటేశ్వరశాస్త్రి గారిని, తెలుగునకు ఎమ్. రామకృష్ణశాస్త్రి, ఎమ్. ఏ. గాడి, ఆఱుమునకు మహా యశోహాధ్యయ పండిత పి. న్యమినాథయ్యగారిని, మళయాళమునకు కేరళగర్భగారినినియమించిరి. స్థానాధ్యక్షి కిందులో నొకలోపము మాత్రమే కనపించుచున్నది. ప్రభుత్వమువారు, పుస్తకాలయాద్వ్యగిలలో హ్యారేటరు మొదలకొని యట్లెండవరకును సంస్కృతపండితులై యున్నను, సంస్కృతమున కొక ప్రత్యేకప్రతినిధి నిచ్చి; ఇందుమించు వారందఱు మాతృభాషయు నజరమేయైనను నజరమున కొక ప్రతినిధినిచ్చి; సమస్తవిధములను సంస్కృతమునకు రెండవగు నుండియు, నెన్నడును ప్రాతనిధ్య మన నెట్టిదో యెఱుంగుండి యీ నడుము నెట్లెట్లో యొక ప్రతినిధిని మాత్రము పడఁపగలిగిన యాంధ్రమునకు ప్రతిమ ప్రతినిధి నిచ్చిరి. అందులో నే ప్రాచీనవాసయ్యగారిని గాక ముప్రత్య ప్రతినిధి నిచ్చి; ప్రతి విశేషకుండైనను లేక సమస్తవిధములకు కర్ణాటకుల్యాకర్ణకుండున్న మళయాళమునకుకూడ నొక ప్రతినిధి నిచ్చిరి. ఇట్టి సహజములలో కన్నదుమునకు ప్రతినిధి నియోగింపుటకు దాని లోప మేమో తెలియకున్నది. ప్రభుత్వమువారు కర్ణాటకుల్యాకర్ణకుండునొక ప్రతినిధి నియోగింపుదుగాక! పుస్తకాలయమునకు సంబంధించిన సమస్తకార్యములందును హ్యారేటరు కి కమిటీవా రాయభాషల విషయమై యచ్చుసలహాల ననుసరించి ప్రవర్తించునట్లేర్పాటుచేయునెడల, నీకమిటీ సార్థకమై మిక్కిలి సమంజసముగ నుండను. గ్రంథసంపాదనము పుస్తకాలయ కార్యములలో ప్రధానమైనది ఇది యన్నిభాషల విషయమై జరగవలసినకార్య పాఠమున, కొన్ని సంవత్సరముల క్రింది దేశభాషాభిజ్ఞులను సాధరింపగూడ దని ప్రభుత్వమునాగు ప్రత్యేకించి చెప్పవలసి వచ్చెనను, సంస్కృత ద్రవిడ భాషల విషయమై మాత్రమే నియమించెను; కలిగింతియండి తిగింతికాల మాపనికై నియమింపబడినవారుచే, ఆ భాషలంగు కూడ శ్రద్ధ కనుగ నుండెను. ఇందుకల్ల గ్రంథము లిది దేశములపాలగుట మాత్రమే కాక, గ్రంథస్థముల యనాదర జూరలు కారణములగా నెన్నెనొ గ్రంథములు నాశనమై పోయినవి; మరియెన్నియో గ్రంథములు శిథిలమైవి, మరి కొన్ని యింకను శిథిలమగుచుండును. ఈసందర్భమందు లోక మంతట నాదరింపబడు సంస్కృతమునకును, స్యంధ్రరాష్ట్రములవారి మాతృభాషలగు కర్ణాటకుల్యాకర్ణకులయానకు, ప్రత్యేకాని హ్యారములగుల ద్రవిడభాషలనునిర్వహణముగలిగియుండకపోవచ్చును గాని, మెన్న మెన్నటికలకును కేవల మనాభివృద్ధియన్న యాంధ్రభాషకు కలిగిన నష్టము మాత్ర మనిర్వహించు

నీయును. మానవత్వ రామకృష్ణ కవిగా కన్నెగు తమయనహా య ద్వైలప్రముత్తములమూలముననె యెన్నఁడును విశ్లేష నెఱుంగని పురాతనాంధ్ర గ్రంథముల నెన్నియో సంపాదించగలిగియుండ, ఆ గ్రంథములనుపన్ను లగు పుస్తకాలయము వారికి సంపాదించియుండునాడమ! వారి యనాదరణము వలన నెన్ని యమాల్వాంధ్రగ్రంథములు లోకమునకు నష్టమైనవో యెవరు చెప్పగలరు? గతజల సేతుబంధమువలన కేమి ప్రయోజనముకర్తవ్యము విచారితము. తక్కిన దేశభాషాభిజ్ఞులకు నాయభాషలు మాటలాడబడు ప్రదేశములందు మాత్రమేకాక, పురాతనాంధ్రగ్రంథము లొకానొకప్పు డాంధ్ర పరిచారివైన యీరాజధానియందు దంతింప, నిజామురాష్ట్రమునందలియు మైసూరు రాజ్యమునందలియు కొన్నిభాగములలోను గూడ వ్యాపించియున్నవి. అంతేకాక, తక్కినదేశ భాషలందువలెనే, యాంధ్రమందు కూడ వైస వాఙ్మయముండి తీరవలయును. అది యింకకలదు. భిషకపావుటచేతనేరానికై ప్రత్యేకించి కృషి చేయవలసియున్నది. కాలవిలంబముతోఁజాలు పురాతన లిఖిత గ్రంథములు నష్టమగుచుండును గాక, ప్రభుత్వమువారి రాంధ్రగ్రంథ సంపాదనమున గాకలసిన యధికప్రయత్నములకు తగినయేర్పాటు గావించవలసియున్నది. ఈపుస్తకాలయమందు ద్వైగల కావ్యసౌకర్యము నిత్యమును ప్రేక్షకోపయోగార్థమును ముద్రితగ్రంథములను సంపాదించెడి యాచారము కూడ కలదు. ఈ క్రొత్తయేర్పాటుతో సంబంధించినది కాకపోయినను, గ్రంథసంపాదనవిషయకమే కాక బట్టి దీనినిగూర్చి కొంచెము ముచ్చటించుట కిది కేవల మనుచిత స్థలముకాదు. ముద్రితగ్రంథము లనేకము లిప్పుడే ద్విధముగ నున్నవి. సమకాలికమలనుసారము పరిమాణిగయ్యన, మనవాణిగ్రంథములుభిషకవ్యస్థువుసాంతిరమలవారి కిమాల్వా పురాతనపుస్తకములు కాగలవు. వారికై యిపుడు పాటుపడ నేటికనటల కేవలము స్వాస్థ్యపర్యము. లిఖితరూపమున నున్న నేమి, ముద్రితరూపము ననున్న నేమి కూడింతకలకు మన రాజధానికి సంబంధించిన సమస్త గ్రంథములను సంపాదించబడుట యీ పుస్తకాలయపు సమగ్రసంపూర్ణానితి కవశ్యక కర్తవ్యము. ఇట్టి ప్రాముఖ్యము గల ముద్రితగ్రంథసంపాదనము, లిఖితపుస్తకసంపాదనము కంటె నెక్కువ యసంతృప్తికరముగ నున్నను, సంస్కృత ద్రవిడభాషలవిషయమై మాత్రమే పరిచయసందర్భమున దానిలో తులతూగుచున్నది. ఈనడుము కొన్ని యాంధ్రగ్రంథములు కూడ సంపాదించబడియుండఁగాక, అంతిమాత్రమున నేమిప్రయోజనము? మన యొద్ద భాషలలో నింతకలకు ప్రకటింపబడిన గ్రంథములన్ని సహస్రముగ సంపాదించుటకును, ఇంకమీదఁ ప్రకటింపబడు గ్రంథముల నెప్పటికప్పుడు సంపాదించుటకును తగినయేర్పాటుకూడ చేయబడుట సమంజసము. “రిజిస్ట్రార్ ఆఫ్ బుక్స్” కార్యసాగమందలి ముద్రితగ్రంథములను ప్రేక్షకోపయోగము పనియొగించెడి యాచారము పరిత్యజింపబడుటచేత, ఈపుస్తకాలయమునందు ప్రేక్షకోపయోగము సమస్త ముద్రితగ్రంథములను సమూహముల యవశ్యకర్తవ్యము. దేశీయపురాతనవాఙ్మయోద్ధారమునకై కంకణముకట్టుకొని యేతిదర్శ మొక సంవత్సరపు వ్యయము నిమిత్తము, జీతములకు గాక, రు.7,500 ల నొసంగి, మండలాధికారులయొక్క యు తాలూకాధికారులయొక్కయు అధికారి మహాజనుల యొక్కయు సహకార సహాయములను సమకూర్చున్న ప్రభుత్వమువారి లోకు లందఱును కృతజ్ఞుల బద్ధులై యుండవలయును. వైసవాసారింపిన విషయములన్ని సర్వసమర్పణతో కలిపించి, పుస్తకాలయ కార్యసాగర్యము నేమిజక, యజ్ఞచిత్తవృత్తి నవలంబించి, తాము సమస్తపనుల మన్ననకును కృతజ్ఞులకును రాత్రు లగుట ప్రభుత్వమువారి కర్తవ్యము.

నిజామాను:—కీర్తీమలగు శ్రీ రాజానాపు వేంకట మహిపతి గంగాధరి రామానాపు సహదర గారి పేరట వారి పుత్రులను ప్రస్తుత కీర్తాపూర్వము నానాగారున నగు శ్రీ రాజానాపు వేంకటమూర మహిపతి సూర్యారావు బహదరు గారు కాకనాడలో కట్టించిన అనాధ శిశువులయమునకు నూప రింపబడెంటు గానిన వి. పి. రాజుగారి మద్దల పట్టియగు శ్రీమతి భార్యారమ్మగారిని శ్రీయ్యుటలగు యశో పి. స్వామి గారినిచ్చి నవంబరునెల 15న కేదీ ఆసివామునాడు సాయం కాలము ౪.30 గంటలకు కాకినాడలో సూర్యారావుచేతలో ప్రాతకాజా కచ్చేరి నున్న సభయలో వివాహము చేసెదరని యను వివాహము ౪.30 మొదలు 4.45వరకు, సంసరపాట 4.40 మొదలు ౪.50 వరకును జరుగుననియును వి. పి. రాజు గారు వ్రాయుచున్నారు.

ఆంధ్రవత్రిక.

ఆనందనామ సం॥ కార్తీక చంద్ర ౧౨ లు

శనివారము

ప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథ సంపాదనము

మా మహాభారత యొక్క రు పై విషయమును గురించి వ్రాసిన వ్యాసము మరలెంతో చోట ముద్రించెను. విషయము దేశభాషలకు సంబంధించిన దగుటచేతను ప్రభుత్వమువారు ఆ భాషలమేలునకై చేయు క్రయత్నము లిటీనలివే యగుటచేతను ఆ భాషాపుత్రులకిప్పుడిప్పుడే యత్సాహముంకొంచు చుండుటచేతను ప్రభుత్వమువారు ఇట్టి విషయము లలో తమ క్రిందియధికారుల సలహా మాత్రము లో కార్యమునకు బాసక ప్రజలయభిప్రాయము లనుగూడ తెలిసికొనుట యత్యవసరము. అందుల కై యిట్టిపనులకన్నింటికిని ఆసక్తిగల ప్రజానాయకుల నుపసమములుగా నేర్పరచి వారి మూలముగా ననులుచేయుచుట అన్నివిధములను నశ్య నసరము. ప్రభుత్వమువారే నేరుగాచేయు సందర్భమున వారి క్రిందియధికారి యెవ్వలో ఒక్కరుడే సర్వభారమును దీర్చునలసివచ్చె యుండును. అనేక భాషలకు సంబంధించిన విషయముగలచోట ఆతని సర్వబద్ధిచేతనో యింకను క్రిందియధికారుల సలహాల చేతనో ఒక్కభాషకెక్కన ప్రాముఖ్యము కలిగి తక్కిన భాషలు అత్యుచందవచ్చును. ఏర్పరచుగ్రంథ జాలమును సరియైనది కాకపోవచ్చును. ఈ కడపటి విషయమును గమనించియే ప్రభుత్వమువారు క్యూరేటరు మాత్రముతో సర్వకార్యములను వదలక నలుగురు పెద్దనునుమ్యల నేర్పరచి యొకసంఘమొనర్చి వారిసలహాలను కొనుటకు క్యూరేటరు గాక ననుమతి నొసంగినారు. ఇతరకును భాషాభిమానులు సంకల్పించి వలసియున్నారు కాని ప్రభుత్వము వారింకను కొంత ప్రజావత్తిముగను భాషలపక్షమున నాలోచనబరపింపింకను విషయమునకొంత పరిశ్రమజేసినదప్ప పూర్ణస్వాయము కలుగదనుట మా విశేషియాశయమై కన్పించుచున్నది. ఇదివరకు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకకారమున కొన్ని భాషలకు ప్రాముఖ్యమును మరికొన్నిటికి కొంత కొరంతయు కలిగి యున్నదనుట నెల్లరెరుంగుదురు. సంస్కృతమును అరవమును బాగుగా గమనింపబడుచున్నవి. వీరికి తరువాత తెలుగు కారవ ముందుచున్నది. కాని కన్నడము మళయాళములనంక జూచువారే యరుగు. ఇటీవల కొందరు మళయాళీ లీనగరమున తలయెత్తికొనిన విదవ నాభాషకుగూడ నల్పాంగికారము కలుగుచున్నదేమో. కాని కర్ణాటక విషయమున పరిశ్రమ లేదనియే చెప్పదగి యున్నది. నిజముగా ద్రావిడ భాష యభివృద్ధి కోరుదురేని కన్నడమున కిందు ప్రత్యేకస్థాన మున్నది ఆంధ్రమునకును సరివము నకును నది వాద్యస్థము. దాని పరిపూర్ణ సహాయములేక వీని భాషాతత్త్వముగాని వాఙ్మయ చరిత్రగాని బాగుగా నెరంగలమును మాట కల్గ. ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాగా గా రాధిపత్యమున నా భాషయందలి సర్వగ్రంథములును సంపాదించుట యత్యవసరము. అట్లుండ నాభాషకై ప్రత్యేక ప్రహేళిధి మైయక సంఘమున లేకుండుట పెద్దపొరభాట. ఇక మావిశేషిరి చక్కరీతని కార్యచర్యావళులలో గూడ ప్రత్యేక భాషాభిమానము గలవారని నియోగించుటయే తస్య.

సంస్కృత పండితులును నరన పండితులును నిదివరకే యనేకులుండ మరల నట్టివారే ఏర్పరుపబడుటకు నవకాశము కలిగించుట సంబంధము కాదు. ఈపనికి ప్రత్యేకము మరియొక సహాయ ద్యోగి రు 100ల వాడు అనసరము గాజేమోయనియు సంస్కృతమున ఎం. ఏ. పరీక్షలో తేలి రెండు ద్రావిడభాష లెరింగి యున్నవాడ కానలయు ననినయెడల తగినవాడు దొరకునో దొరకయో నియు మావిశేషిరి సూచించు నభిప్రాయములతో మే మేకీధవింప జాలము. కాని క్యూరేటరుగా రేయేభాషలలో పండితుల నాయాభాషలలో పండితుడైనవాడ సహాయకు డైనచో దండుగ యగునని మాత్రము విశ్వసించు చున్నాము. అందువలన నుద్యోగము నిచ్చునప్పుడు ప్రభుత్వమువారు ఆ యుద్యోగి సాధ్యుగునగుటకు మిగతభాష లెరింగినవాడుగ జూచుట యవసరము. ఆ భాషలలో ఎ. ఏ. గా నుండి సంస్కృతజ్ఞానము కలవాడైనను చాలుననియే మా యభిప్రాయము. నలుగురు పండితులును నాలుగు ద్రావిడభాషల నెరింగి సంస్కృతజ్ఞానము కలవారుగా నుండిన నుపయోగకరము. సాధారణముగా పండితులకు సంస్కృతజ్ఞాన ముండును గాన దేశ భాషాజ్ఞానమున కే యొక్కన ప్రాముఖ్య మియ్యవలెను మావిశేషిరి తగిన మరీయొక విషయము గూడ గమనింపవలసినదే. ద్రావిడ భాషలలోను నందులకు సంబంధించిన విషయములను గురించి ఇతరభాషలలోను నెన్నియో గ్రంథములచున్నవి. యున్నవి. వానిని సేకరించుటగూడ నీ ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకకారపుననియ నుట యిదివరకే నిర్ణయమై యున్నది. కొన్ని గ్రంథములు సేకరింపబడియు నున్నవి. అచ్చపడిన గ్రంథములకూడ యరుదై కావలసినప్పుడు దొరకక భాషాపరిశ్రమ చేయదలచుకొనిన వారికి కడుగడు నననుకూలములు కలుగుచున్నవి. ఎల్ల ప్రభుత్వమువారు గ్రంథ సంపాదనమునకు గడంగినారుగాన నీ పనియు చేయుచుట కర్తవ్యము. ప్రభుత్వమువారు క్రిందియధికారుల సలహాలపైని నంతయు నిర్ణయించి నైచి ఏదో యొకచిన్న పనికిగాను ఉపసంఘమును నేమించుటకంటె తమ యుపక్రమపు టుద్దేశ్యములనుదెలిపి యుప సంఘమునేర్పరచి వారి సలహాలను తాము మంజూరుచేయ దలంచినయెడల నిట్టి విషయములలో పూర్ణ ఫలమున కెక్కువమార్గము కల్గి యనవసరా సం తృప్తి లేకపోవునని నివేదించు కొనుచున్నాము.

మనరాజధానిలో ఇకవదియొక్క పురపాలక సంఘములు పారిశుధ్యమునకయి ఏయే పనుల నొనర్పవలయునో చక్కగా నిర్ణయించి ప్రభుత్వము వారు గ్రాంటులిచ్చు సమయమునకు సోగా పంపు కొన లేకున్నందన ఆ పురపాలక సంఘములకు ప్రత్యేకించి సహాయముచేసి సలహాల నిచ్చు నిమిత్తము శ్యాటరి కమిషనరుగాని నియమించి యున్నారు. ఆ ఇకవది యొక్కట వెలుగుదేశము లో 7 గంపు అనకాపల్లి, తిరుపతి, రాజమహేంద్రవరము, గుంటూరు, బెజవాడ, కర్నూలు, నంద్యాల. వీని విషయమునను వీ నంటి యితర పురపాలక సంఘముల విషయమునను శ్యాటరి ఆధికారులు పురపాలక సంఘమువాతో సంప్ర తించి కొన్ని సావత్తరముల ట్టు కిరు తమ తమ పురమున కేమిని చేయవలసి యున్నారో అది యంతయు నెకే ఏర్పాదును నిర్ణయించ వలయు నట. ఆ నిర్ణయమును సూచి పురపాలకసంఘము

వారు ఒక్కొక్క ప్రత్యేకోపక్రమమునకు నగు ధన వ్యయ మింతయని యుజ్జాయువువేయించి పెట్ట వలయునట. ప్రభుత్వమువారు ఆ ఉజ్జాయువులను పరిక్షించి సక్రమమున కార్యక్రమ ంట్టికను మంజూరు చేతురు. దానిని నిర్వహించుకొని పురపాలక సంఘమువారు ప్రభుత్వమువారు గ్రాంటుల నిచ్చి నట్టికల్ల క్రమక్రమముగా కార్యమున వెనువెంటనే ప్రారంభించి తీర్చుకొనుచుండవలయును. ఇది యంతయు మిక్కిలి చక్కని యేర్పాటునుటకు సం దేహము. కాని ప్రభుత్వమువారు కొన్ని నిర్బంధ ములనుమాత్ర మిడినారు. అవి గ్రాంటుల స్వభావ ముచే ననివార్యములేమో? ప్రతి సంవత్సరమును కొంతధనమును మాటికి మాటికి సాకర్షించు పనులు గాని మరమ్మత్తులు విశేషముగా కావలసినచ్చు పారిశుధ్యోపకరణములుగానికంపముంట్లు కొట్టించి వేయుటలుగాని పురపాలక సంఘమున కాదాయము కొనితెచ్చు మార్కెట్టులు ముచ్చగునవి కాని కొన్ని సందర్భములలో మురుగుకాచువలు కాని ఇతరగ్రాంటులకు పాత్రములగు వైద్యవిషయక విద్యావిషయక నిర్మాణములుగాని ఈ పారిశుధ్యపు గ్రాంటులకు పాత్రములుకావట. ఇతరవెళ్ల జాబితా తీసివేసిన పిదప మే కిమి యడుగుదుమా యని మన పురపాలక సంఘములవా రాలోచింతురని యెరింగి ప్రభుత్వమువారే కొన్నిటిని సూచించి నారు. పట్టణవ్యాప్తికిగానుక్రొత్తభూములను సంపాదించుటకును బీదలయొడ్ల తావులకును, ప్రజల వ్యాయామభూములకును, ఇరకు సందుగొందులను విశాలముగు రోడ్లల నొనర్చుటకును మరి యిటి యితకోపయోగములకును పై పురపాలకసంఘము లీగ్రాంటులతో పూరవలయును. ప్రభుత్వమువారు నిషేధించుటకూడ నొకవిధముగా నుంచిది. సంవత్సర సావత్తరమును కర్చుపెట్టకగిన కార్యములకు తగిన సదుపాయములు లేనప్పుడు ఏదో కొంత ద్రవ్యమురాగా ముందువెనుక లరయక యేదో పెద్దపనికిపూనక యున్నదానిలో ంట్టణముల కొక రీతి సాపును వికాసమును వచ్చుమార్గ కురయుట శ్రేయస్కరమే. కావున పైపురపాలక సంఘముల సభ్యులు పాశ్చాత్య పురాభివృద్ధి యెట్లునుదో కొంత యెరింగికొని తమ సందర్భములలో నేమి చేయనగునో గుర్తించి పాలుపడుదురని నమ్ముచున్నాము.

మధ్యరంగమున పోరు మహా దారుణముగ జరుగుచున్నది. ఎక్కినుకడను ఘెలువల్లు వద్దను మిత్రమండలి సైన్యములు జర్మనుదాడులను మహా సాహసమున నడ్డు చున్నవి. జర్మనులు ఈసరు నదిని దాటవచ్చినట్లును మరల దాటుతీరిని తిరుగ గొట్టబడినట్లును తెలియుచున్నది. ఆ నది దక్షిణపు తీరమున వాకిప్పుడు మిక్కిలి స్వల్పస్థానమే స్వాధీనమున నున్నది. ఏయిను పరుసలో నడిమి భాగమున మిత్రమండలివారు కొన్ని యనుకూలము లంది ముందుకు నడువ గలిగినారు. మొత్తము మీద మిత్రమండలివారి బలము అజేయముగానే యున్నది. రుష్యావారు యథాస్థితిగా ముంగన కరుగుచున్నారు. తూర్పు ప్రుష్యా తూర్పు పోలి మేరకు కొంతదూరమున నుండు స్థానిపోనను అను ప్రదేశము మొదలు దక్షిణ పశ్చిమమున

18 బాష్యులను మార్కెటుమునకమ్మట
 లాహోరు నుంచి 13 — నోడి ఆరు కిలోగ్రాములు
 కల్పానె పుణ్యులతో కాయారకపేరి 18 బాష్యులను, నెనెల
 కిలోగ్రాము మెచ్చునని షీవ కెట్ పింగును మార్కెటు
 ముకు బహు పుచ్చే నిక.

లింగులు నూచి వర్తక సంఘము.

దొరతనమువారి సాహాయ్యము.

లండను నవంబరు 12:—లింగులు నూచి వర్తకము కారు శ్రమదేశములలో కొంత దురికి వాటి పడియున్నాయి. ఈ అప్పులలో సగము దొరతనమువారును, మిగిలిన సగము వ్యాపకర్లు, దూదివర్తక సంఘమువారు, పొరుగుటకు విరాట్టుచేసి గారని తెలియచచ్చినది.

రాబర్ట్స్ ప్రభువు.

లండను నవంబరు 13:—ఇటీవల హిందూదేశములో సుగ్రీవసాధిపతిగనుండి కొంతకాలమునుండి లండనునగరములో నున్న రాబర్ట్స్ ప్రభువుగారు యుద్ధరంగములోనున్న హిందూ దేశపు సేనలనుచూచుటకు ప్రాప్తయ్యెను.

ఫిలిప్సరమున వెదికుట.

లండను నవంబరు 13:—ఇటీవల ఫిలిప్సరమున జరిగిన గొర్రెయొద్దములో వెల్లులు తిన్నవారుగాని, ప్రాణములను గల్గించుకొని నీటికై కొట్టుకొనుచున్నవారుగాని ఎవరైన నొర్రుచులేమోయని వాడుపోయి వెదకినదిగాని, ఎవ్వరును గొర్రెలేదు.

57 వేలమంది నష్టముగలట.

ముఖ్యమంత్రిగారి బాలు.

లండను నవంబరు 13:—ప్రాప్తయ్యెను యుద్ధము భూములలో అక్టోబరు 1-న తాత్కాలికముగా కొంచెము పొచ్చు తగ్గు 570.0 మంది బ్రిటీషు సైనికులు నష్టమైరి. ఫ్రెంచి బ్రిటీషులు, రషియా, జర్మనీ సైనికులు ఎంతమంది నష్టమైరి నాకు తెలియలేదు. మరి 10 లక్షలమంది కొత్తగ సేనలో చేర్చుకొనుటకు ఉత్తరువులు పంపించుచుండని కామన్వెల్త్ దేశవారికి కోరినాను. ఈపని లక్షలమందితో జరిగియున్నదిగాక, ఒకదిగ్విలకు సేన మాత్రమే 2186400 అగును.

రుష్యా.

రుష్యాను అధికారుల ప్రకటన.

లండనునవంబరు 12:—రెట్రోగ్రాదు, రుష్యాదేశపు రాజధానియగు నీపట్టణమునందలి ప్రకటించబడినది:—ప్రస్తుతానె సాక్షాత్తి నైను, సోలోదానియెద్ద యుద్ధమునగుచున్నది కదా ఓకూ సుహృద్ ప్రాంతములలో నక్షిణభాగపు చివరన ఉన్నచిన్న కోరాటములు జరుగుచున్నవి. ఆస్త్రియాదేశపు సేనలలో వెనుకభాగముగ నున్నవారు వెనుకకు తిరిమివేయబడిరి. మేము జోసెఫుస్యు స్యాధిసముదేశినికొంటిమి. వెజు మిర్ ముట్టడిలిరిగి ప్రారంభించబడినది.

ఆఫ్గాను.

సింగుటపుముట్టడి.

గవర్నరు జర్మనువక్రవర్తికి పంపిన సందేశము. లండను నవంబరు 13:—ఆంగ్లేయులు, సింగుటపు గవర్నరుగారు సోమవారమునా డిక్రిందిరెట్టెగ్రామును జర్మను వక్రవర్తిగారికి పంపించిరి:—భరంగులు వెట్టికొట్టి మనకోటలకు శత్రువులు ద్వంసముచేసిరి. మందుసామానులు మున్నగు గొడుగుసాధనము లయిపోయినందువలన మధ్యకోటలు స్వాధీనములయినవి. దీని, మనభీష్మంలను మృత్తిగ నాశనముచేసిరి ఇట్టి.

ఎమిడెను వివాదము.

ఇట్టి పత్రికల అభిప్రాయము.

లండను నవంబరు 12:—ఇంగ్లాండుకు ఆస్త్రిలియా సాహాయ్యముగ పంపిన యుద్ధనావ ఎమిడెనును ద్వంసము చేయుట కలన బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమునకుగల సాధక సంపత్తి ఆసమానమని వెల్లడియినది. అది జర్మనీలో ఇకొలియా అను ఇటలీపత్రిక ప్రాయమున్నది. ఆస్త్రియా ముఖ్యపట్టణముగు రియన్నానగరములో కలరా నానాటికి హెచ్చగుచున్నది గూడతగుపత్రిక వ్రాసినది.

గోల్డెన్ గ్రాఫ్.

దక్షిణభాగము దిగుగి బాటు.

లింగుబాటు చేసిన వారి నాయకుడు ఓడింపబడుట. లండను నవంబరు 13:—బ్రిటీషు సేన. జనరలుబోథా అను వైఖలలో లింగుబాటుచూపున లింగుబాటుచేసిన వారి బొందన వీరినాయకునిబొందన, పది ఓడించివేసెను, 250 మంది

ఖిలులీలుగ పట్టుకొనబడినారు. ఇద్దరులొగరులూడ పట్టుకొన బడిరి.

ఆస్త్రియా.

ఫిలిప్సరము యుద్ధము.

కెంసీలు కోటల మట్టడి.

లండను నవంబరు 12:—అక్టోబరు 13 వ తారీఖున ఒకటిగ్లి గ్రామములో రషియనులు కెంసీలు కోటలమట్టడిచి మానివేసి నట్లు తోచుచున్నది ప్రకటించబడినది. ఈవాస్తవము. మట్టడిమానినమాట ఒక్క ఆస్త్రియాలోదప్ప మరి యే దేశములోను ప్రకటించబడలేదు. తిరిగి రషియనులు కెంసీలు కోటలను మట్టడించు చున్నారని ఇటీవలటిగ్లి గ్రామముల నలన తెలియచుచున్నది.

జర్మనీ.

బొలనైచికుల పరాక్రమము.

అలహాబాదు, నవంబరు 13:—పయోనిర్వృత్తికయెక్కు లండనుపరిశ్రమకుడు తొంద్రవాదా మూముననట్లు తెలుపుచున్నాడు:—ఈనాడు ఫౌండర్స్లో పనిచేయుచున్న జర్మన్వారు పటాలములు వెల్లవార్చెను. పయోనింగింపని విధమున సన్నీల సుపయోగించుచు నిశ్చయము. రణసభమును పాడుకొనుచు ముందు పోయిరికాని తుదకందలును పంపి వేయబడిరిని ప్రాంతవ్యవస్థల జనలలోలోపల ననుకొనుచున్నాడు.

ఎమిడెన్ నష్టముగలట.

జర్మనీవారు చింతిల్లుట.

లండను నవంబరు 13:—ఎమిడెన్ యుద్ధనావ నష్టమైన కోజున జర్మనీ సామ్రాజ్యమునందలి దేశభిమానులందఱును చాల దుఃఖించియుండును. “ఆదినము మనకు చాల దుష్టి నము. కానిగ్గు బర్ల యుద్ధనావ మాద నష్టముగలట నీధముగ నన్నందున మన దుఃఖమునకు మేరలేదు”. అనికొల్లోన్ గజెట్ అను జర్మనీ పత్రిక వ్రాసినది.

జర్మనీకి సందిగ్ధసమయము.

లండను నవంబరు 13:—మైన్సుపత్రిక మిలిటరీవీలేఖన ఇట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—షిషునలలో యుద్ధముచేయుటకు జర్మనులు అనేకకటల సేనను తెప్పించినమాట సర్వాభిధము. రషియనుసరిహద్దులలో ఆస్త్రియా సేనలమాత్రము చాలగలవు. 35 జర్మనుపటాలములుకూడ కలవు. కాని షిషులో 5 పటాలములుమాత్రము చక్కగ యుద్ధముచేయకలవు. మిగిలినవి నిర్లక్ష్యము. ఈసేన రషియనులను జర్మనీలో ప్రవేశించుటకు ఆపబాలవు. కాబట్టి జర్మనీవారు రషియనులను తమదేశమునై దండెత్తెయ్యవలెను లేదా ప్రాప్తయ్యె తెల్లయను యుద్ధరంగములలోనున్న సేనలను రషియను సరిహద్దులకు తెప్పించవలెను. ఈచెండింటిలో ఏదొకటి చేయవలెను

తురుష్కు స్త్రావము.

తురుష్కు సేనలు.

గొప్ప నష్టముకలుగుట.

లండను నవంబరు 13:—రెట్రోగ్రాదు, కోస్టోకోవ్ మీదపడిన తురుష్కుమైనికులు చాలగలవుతో వెనుకకు నెట్టివేయబడినది అధికారులు తెలియజేయుచున్నారు. ఎవరు వైబనుండి వానువరును కోడ్బుమీదను తురుష్కు సేనలు కూడ రెమివేయబడినవి.

బర్మీ యుద్ధములో దిగుట.

కొన్ని వివరములు.

లండను నవంబరు 12:—బర్మీ యుద్ధములపై ఇప్పుడు కేవలము మిలిటరీపోయినాడని కాన్స్టాంటినుపోలెలోనున్న బ్రిటీషు నాయకారి ఆస్తు 12న తారీఖున ఇంగ్లాండు దొర తనమువారికి తెలిసెను. ఆస్తు 14న తారీఖున బర్మీలో కాబ్రేమంత్రి గోడెన్, ప్రెస్టెయి యుద్ధవానలను ఇంగ్లాండు గొర్రెదళాధికారుల వశపడెదనని చెప్పెను. చెప్పిన రెండుకోటలకు బర్మీయుద్ధనావలవైకుండుబ్రిటీషు అధికారులను పనినండి తొలగించి జర్మనీవారిని నిలుమించిరి. ఆస్తు 18 తారీఖున జర్మనుయుద్ధనావలు మాతీమునకువచ్చి మాతొటగ్గమునకు గంగము కలిగించినందుకు చింకిల్లుచున్నాడు, జర్మనులు మరు మ్మలచేసాహసగ్ర్యములు చేయుచుటకు పురికొల్పుచున్నారని బర్మీ ముఖ్యమంత్రి ఇంగ్లాండు దొరతనమువారికి వ్రాసెను.

మీరు మీయుద్ధ సావలమీదనున్న జర్మను సాకాధికారులను కళానులను పనినుండి తొలగించి తాటగ్ర్యముగనుండు పక్షమున, మిత్రమందలివారు (ప్రాప్తయ్యె, ఇంగ్లాండు రషియా) మీస్వాతంత్ర్యమును కాపాడుటగాక మీదేశమున నివసించుచున్న ఇగ్నీషు ఫ్రెంచి రషియనులు సేనముచేసినప్పుడు ఓడించు అధికారులను మీకు ప్రార్థనయియును. అది ఆస్తు 22: తారీఖున ఇంగ్లాండు దొరతనమువారు బర్మీకి తెలియజేసిరి.

మేము ఈజిప్టుమీద దండు వెవలటకుగాని, ఈజిప్టు నుగురించి ఇతర సంస్కరములలోగాని కుట్రలు చేయుచున్న మాట అబద్ధము. అనిబర్మీ ముఖ్యమంత్రి ఆస్తు 25న తారీఖున తిరిగి ఇంగ్లాండుకు తెలిసెను. కాని అప్పటికే బర్మీ దేశపు వేగులవాడు ఈజిప్టువెల్లెనట్లు కొన్ని ఉత్తరములకలన తెలియచున్నది.

హిందూదేశపు మహా గృహయుద్ధ రాజధాన్తి.

లండను నవంబరు 12:—హిందూదేశమునంగలి మహామృదీయులు బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము యెడభక్తి కలిగియున్నట్లు అనేకటిగ్లిగ్రామములు బాబులు నచ్చినవని వెల్లె సాయిగారు ఇంగ్లాండు దొరతనమువారికి తెలిసిరి. ఇది బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమునకు మరయొక నిదర్శనము. అది దొరతనమువారు చాలసంతోషించిరి.

బొంబాయి.

తాతాగారి ఉక్కుకర్మాగారములు.

ఈసంవత్సరమున 22, 62, 770 రూపాయలు లాభము.

ఉత్సాహకరముగు భారతీయ ప్రయత్నము.

బొంబాయి నవంబరు 12:—ఈ దినమున తాతాసన్యస్త్రిలు కంపెనీవారి వార్షికసమావేశము జరిగినది. సర్దార్జీయ తాతాగారధ్యక్షుల వహించిరి. సాబుపాడుగునను సంశ్లేషిక రమును సీరమునునగు నభివృద్ధి కనుపట్టియుండెను. విదేశముల నుండి దిగుమతిగుగు సరకుల నన్నిటికినిగూడ మనముతయారు చేసి మన సరకులను వ్యాపింప చేయగలిగి యున్నాము. యుద్ధారంభము నుండియు జర్మను వ్యాపారము నశించి యున్నది. అందువలన మనవ్యాపారమునకు నష్టముకలుగక పోవుటయే గాక మన సరకులు వివిధగా విడుదల యగుటకు కూడ కారణమైనది. విదేశములనుండి దిగుమతియగుసరకుల కాసింపకుండ మనకు కావలసిన వానిని మనము తయారుచేయుచుండవలెనను నిశ్చయమును మన మీ యుద్ధము వలన నేర్చుకొని యున్నాము. ప్రతిభాఖిలను నిర్మాణకాశ్యమునకు ధంగము కలుగుకుండునట్లు సాధ్యముగు సంవత్సరకు భారతీయులగు పని వార్షికోదేశ ఏర్పరచి హరిచేతనే పనిచేయించుటకు ధైర్యక్రమము సర్వ విధముల ప్రయత్నించుచున్నాడు. ఈ సంవత్సరమున 22, 62, 770 రూపాయలు లాభము వచ్చినది. ప్రధమ గణితములగు వాటాలకు ఒక్కటింటికి 8-12-30కును మరూలు వాటాలకు ఒక్కటింటికి రు 4-8-0 వంతును లాభముపంచి వెట్టబడునని ప్రకటించబడినదని ఆయన నుడివిరి.

కై జరు. ఇ. హిందు మెయిలుస్టీ మరు.

గోల్డెన్ గ్రాఫ్ దేశమునకు దయచేయుట.

హిందు నవంబరు 13:—కై జరు. ఇ. హిందు అను పీ అండు ఓ కంపెనీవారి మెయిలుస్టీ మరు సేవయందయమున యిక్కడకువచ్చినది. ఈప్రయాణము 20 దినములు పట్టినది. ఇదివరకే కంపెనీవారిస్టీమరు లేవీయు నింతత్వంలో వచ్చి యుండలేదు. ఈస్టీమరు ప్రయాణముచేయుట కిది మొదటి పర్యాయము. దీనిమీద మానసియులగు గోసాలక్ష్మణ గోగారు దయచేసిరి. వీరుగాక కార్యకర్లు, చాపకర్లు, చాప్లెయిను, మాలెనువర్తదొరసాని, ఆమెకుమార్తె ఓడ్యయన ప్రత్యి, రాంధ్రుసగు, హ్యూమువొరసానలను వచ్చియున్నాడు. ఒక పత్రికా ప్రతినిధి క్రింద సంగతులు తెలియచేయబడినవి:—ఈస్టీమరు పీమరులేవు దానిన తరువాత దీనిని గురించి శ్రమ వుల స్టీమరులకేముయు తెలియకుండ నుంచులంపుతో నాకాదళాధికారుల యుత్తరపు ప్రకారము తీవ్రతీవార్తలుపంపుటాజీవేయబడినది. ఇది లండను బయలుదేరి హిందు వచ్చు వలన దారిద్ర్యమున యుద్ధపుటాడలునాయముచేసి యుండలేదు. మామూలు ప్రకారము జిబ్రాల్టరు, బొద్దుసెయితుల యొద్ద కొంచెము నేర్పు ఆగవలసివచ్చినది. నాయకులు చేరిన వీరు వా, అంగ్లేయులకును, తురుష్కులకు యుద్ధము బొనగిన సంగతి ప్రయాణికులకు తెలిసినది.

ఒక చిత్రమొకేసు.

మాయజేషముచేసి జనలను మోసము చేయకాదుట. కగాచీ నవంబరు 13:—ప్రబలము బ్రిటీషు భయవెట్టి మోసము చేయజూచిన నలుగురు మహామృదీయులు బొంబాయి

డివిజను సముదాహరణులు పేజీల్లోను, తే. ఏ. ప్లిజే వి. సి. ఎస్ గారివలన విచారించబడినందున నలుగురు బాధ్యులు కలగలుగు కారణము గ్రామనివాసులు. వీరిలో నొకడు విశేషమునువలె చేయు వేసికొని బహుశీలీయవని చెప్పకొనుచు తక్కిన ముగ్గురి పెండ్లిబిడ్డలగు బహుశీలీయం దేవరు. ఈ ముగ్గురు నితరులనుబోధించుచు వచ్చెనయ్యు, 5 అనుకుల సామంతులను గాని తీసికొని పోవునయ్యు. తల ఒకటి 2) రూపాయ లిచ్చునచో వదలివేయునయ్యు చెప్పయం దేడివారట. ముగ్గురు నలుగురు కొందఱు కో. మట్టు, నిమ్మలమొద్దును పెట్టి మోసునంగతులను చెప్పి షోరక భయ పెట్టి మోసుచేయుచువారట. కేసును చూచుకోజులు విచారించితిరువార న్యాయాధికారి ముగ్గురును విడుదలచేసిరి. ఈకేసును ట్రాంజిట్ బాన్ ను ఇవ్వెట్టరుగాని తీసికొని వచ్చిరి.

డిల్లీ.

రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చిన యుద్ధతంత్రవార్తలు.

డిల్లీ నవంబరు 12:—న తేదిగల యిండియానుతంత్రవార్తలను యిండియా మంత్రిగారు రాజప్రతినిధిగారికి పంపి యున్నారు.

పరామిత్యము గలరంగము

నవంబరు 11:—కలెనే చేరుటకు జర్మనులువలె ప్రయత్నములు సాగించిరి. సోమవారమునాడు గూడ పూర్వముండునెనే దాడులుగ సంగ్రామము సాగుచుండెను. ఆర్మీంటికిని సమద్రమునకును మధ్య స్థలమున సంగ్రామముల నుద్ధింపజేయువారును తీరముగొంతయుల దాడులచేసంగ్రామ మతి దారులముగ జరిగెను. జర్మనులు సామంతులతో నెదిరించిరి. ఈ పనులను ఆర్మీంటికినకును నడుచు పరామిత్యములు క్లాఫ్యునుగ సభివృద్ధిని చేపట్టుకొనినవి.

తూర్పు ప్రయోగ

క్రాకోవ్ పోవు వారిలోనున్న లిక్చువర్ల రష్యనులు జర్మనులు జనుకరిమిచేసిరి. రష్యనులుమిస్సోనుచేసిరి. కలిసి యాలో రష్యనులు విప్లోకానిది చాటుచున్నారు. అర్మీ యాలోనున్న కోస్టికొలును ఎజిరమునుండి రష్యను వైస్కో వోగ్సులచే నడపింపబడుచు వచ్చిన టర్కీ వైస్కోయులు ముట్టడింపగ రష్యనులు ఆర్మీంటికిను కాపాడిరి.

ఎమైను

బ్రిటిషు ఫ్రెంచి రష్యను జపాను యుద్ధనామల సముద్రమునకిది గాలించినను కొరకని ఎమైనుకు ఆస్ట్రేలియా చేకవు యుద్ధనామలకు సిద్ధీ చివకు నడింపచేయు గలిగినందు లకు ఆస్ట్రేలియా వారందరును చాల సంతసించిరి. కీలింగు (కోకసుదీవులు)రద్ద ఎమైను కనబడినది. దానినిసిద్ధీ బిడ్డనుకు తరిమి కాలి వేసిరి.

కోనింగుబర్ల

తూర్పు ఆఫ్రికాలో మాఫీయాద్వీపమున కెదురుకున్న మాఫీగడెలో కోనింగుబర్లట్టు కనుగొనబడినది. ఆనది సుఖము చూసివేయుటకుచే ఇప్పుడా యుద్ధనామ యంగ్లరికి కొనియున్నది. దాన మరల నెట్టి హానిగూడ నికముందు చేయ గలదు.

జర్మను నష్టముల అంచనా

గాయములు తగిలిన వారును చనిపోయిన వారును కలిసి మొత్తముప్పటికి 12,500లకు నైనను 15 లక్షలకు లోపునకు యుండుననియు; ఖయిదీలుగా పట్టుకొనబడినవారు గూడ నిందులోనే యిమిడియున్నారనియు వైకోవోగ్సులలో మూడువంతులలో నొకవంతు నకందరనియు మిగిలియుండెట్లగు గాని జేసిరి అంచనాచాలభాగమునిజమేయగును.అయిన చాలజాత్రైక సందనావేసియున్నారు.

చాన్సులరుగారి ప్రసంగము.

ప్రపంచమున నిదిమన ప్రిధాన మగునది మహాప్రతాప సహితముగ సంగ్రామమున నాంధ్ర ప్రైనికులు పోరాడు చున్నారు. మనకు పేలు కలుగుచున్నది. ఇదివరకు యిక్కిలి యుద్ధరక్షయందున్న జర్మనుల నాం గామిక కల్తయింకను భూమికోరగలేదుగాని అదిసరిగిరియెందుననే యున్నది. ఇట్టి యుద్ధముదేశమువై సక్రమముగ దాడిచేయటయందు చిన్నచిన్న దేశములవారి స్వాంత్ర్యములను నిష్కర్మము చేయుటయందు జర్మనుల సాంగ్రామికనీతిలో లోపములు గానవచ్చువి.

హైందవ ప్రాంతాల నష్టవార్తలు.

డిల్లీ, నవంబరు 13:—సౌఖ్యవన పట్టియందు ఈక్రింద వివరింపబడినవారు పోల్ గొల్ల తెల్లయములలో నష్టపడినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది.

మృతులు.

యుద్ధమధ్యమున చంపబడినవారు.— 8వ పూర్వార్ధా-రైఫిల్స్ లో 2-వ జెమాదార్ మహ్మద్ రానా, 9వ పూర్వార్ధా-రైఫిల్స్ లో 1-టి రైఫ్లెంట్ వాల్టర్.

తీతులు

గాయపడినవారు.— 8వ పూర్వార్ధా-రైఫిల్స్ లో 1-టి జెమాదార్ మహ్మద్ బహదూర్ తానా.

కనుపడినవారు.

కనయపడునవారు:— 35 వ సి.పటాలము, కప్టాన్ బుడనన్.

దుర్మృతులు.

నిరుపయోగులు:— భోపాల్ కాల్యలములోని రైఫ్లెంట్ కన్స్టేబుల్ డొబ్బీ, 34 వ సిక్వెన్సెన్స్ లోని మేజర్ కిబ్, ఇండియన్ మెడికల్ స్ట్యూడులోని మేజర్ ప్లాస్ట్, కప్టాన్ మే క్యాటర్స్, నల్లయి అండు ప్రాన్సుపోర్టు సంబంధించిన కప్టాన్ వాల్స్.

మరియొక బావిదా.

డిల్లీ, నవంబరు 13:—ప్రాన్సు తెల్లయములలో కలిగిననష్టములను వివరించెడి తొమ్మిదవనాటితాలో నట్లున్నది:—

మృతుడు:—1టి. పార్థిరాజుసాంత పూర్వార్ధాలములోని కప్టాన్ ఎస్. జి. డఫ్.

గాయపడినవారు:— 9 వ భోపాల్ కాల్యలములోని సుజేవార్ మేజర్ భూసింగ్, 15 వ లూథియానాసిక్కులోని జెమాదార్ హజ్రత్ సింగ్, 41 వ పోగ్రాన్ లోని మేజరు క్రుడ్డాన్, 47 వ సిక్కులోని జమేవార్ వాదసింగ్, జమేవార్ గండసింగ్, 53 వ సిక్కురైఫిల్స్ లోని సుజేవార్ వీర్సింగ్.

నిరుపయోగులు:— నల్లయి అండు ప్రాన్సుపోర్టు కోర్ లోని సి. బి. బయర్స్.

సానికాధికారుల ఋణాశాసనము నవరింపబడిన విధులు.

డిల్లీ నవంబరు 13:—ఈ శాసనమున నవరింపబడినవి ఘటన యిండియా దొరతనమువారు ప్రకటించి యున్నారు నానిలో నీ క్రింద వివరింపబడినవి ముఖ్యమైనవిగా నున్నవి.

లోకలుబోధించువారు

(1) స్థానిక ప్రభుత్వముల వారివద్ద తీసికొనిన బడుల్లకు 20 సంవత్సరములలోనే తీర్చవలెనయ్యు లోకలవద్ద తీసిన ఋణము 8) సంవత్సరములలో తీర్చవలెనయ్యు యిదివరకు కానగ్రంథమున లేదమేర్పర పడియున్నది. ఇప్పుడా లేదము తొలగింపబడినది. మొదటి తరగతి ఋణము నకు మితి 30 సంవత్సరములకు మోద్దించబడినది. రెండవ తరగతి ఋణములకు మితి తీసివేయబడినది. ఋణదాతలును ఋణ గృహీతులును నిర్ముందు కొనిన ప్రకారము తీరమానిము చేయవలెనట.

(2) స్థానిక ప్రభుత్వము వారివద్ద పుచ్చుకొనబడుముంతులయు నొక్క సంవత్సరముననే పుచ్చుకొనుటకు వీలులేన ప్పుడును దరిమిట్టాసంవత్సరములలో పుచ్చుకొనుదేడిఋణము ఒక్కొక్క సంవత్సరమునకు లక్షరూపాయల మించునెడలను ఆ ఋణమునుఇండి యాదొరతనమువారికి తెలియపరచవలెను విధియిదివరకున్నది. ఈవిధిని యిప్పుడు రద్దుచేసిరి.

(3) అత్యంతపు బదుల్లశాసనమునందు అడ్డోబుడునెను నమూనా శాసనా కాల్యముల నిమిత్తము పుచ్చుకొనబడునా గారి 50 చాల కాలము నిలయుండవలెననియు, సాధారణముగా 5 ఏండ్లలో తీర్చవలెననియును, ఏసందర్భము లో వైసునూడ 15 ఏండ్లకన్న నెక్కువ కాలము తీర్చకుండ నుండ రాదనియును విధి యిదివరకు కలదు. కొత్త విధులలో నీప్రత్యేక నిర్బంధముదాహరింపబడలేదు.

(4) పట్టాకాలంకారములలో చేరిన పురమండలములు బహిరంగద్యాయముల సంరక్షావిధులు ముగ్గుగువానికట్టించుటకు స్థానికప్రభుత్వములవారివద్దనుండి పుచ్చుకొనబడినవియును 60 సంవత్సరములలో తీర్చివేయబడవలెనని ఇదివరకు శాసనము నొకటి విధియొన్నది. ఇప్పుడా నిర్బంధము తొలగింపబడినది.

(5) బదులుగాని బదులు పుచ్చుకొనుట కనుమతిగాని కోరెనులోనును పోర్టులవారు తెనుగురాష్ట్ర క్షితియుక్కునినమును స్థానిక ప్రభుత్వమువారికి తెలుపవలసియున్నది. ఇప్పుడా విధియునుగురించి చేయియనగూడ నుదాహరింపబడియుండలేదు.

(6) ఇష్టనెట్టి కాల్యములు (మ్యునిసిపలు సంఘములు) దొరతనమువారివద్ద పుచ్చుకొనుట బదుల్లకు రాజ

ధానుల బదుల్లశాసనము కల్పింపవలెనను ఆకాన్సలేషనులు లోకులవద్ద పుచ్చుకొనెను బదుల్లమగూర్చి ప్రత్యేకశాసనములుండుటచేతను యానూతనవిధులలో కాన్సలేషనుల ప్రసంగముచుట్టుకొనబడి యుండలేదు.

(7) భాడిగా నొకతనమువారి: ముందుగా తెలియజేసిన కల్పనలేవందనే స్థానికప్రభుత్వములవారు కొన్ని కొన్ని విధులకు బదుల్లలోనును పోర్టులవారు పోర్టులవద్ద బదుల్లు పుచ్చుకొనుట కనుమతి యొసంగవచ్చునని వివరింపబడినది.

(8) లోకలు బాదలవారు లోకులవద్ద పుచ్చుకొను బదుల్ల పత్రములలోని మొత్తములూపాయలలోనే యుదాహరింపబడవలయునని యిదివరకు 3-వ పీఠిలోనున్నది. ఇది కేవలము వ్రాతపద్ధతితో సంబంధించినదిగాని యీ నూతన విధులలో వదలివేయబడినది. పానులు (బంగారువాణ్యములు) బదుల్లు పుచ్చుకొను పద్ధతిని విధానమును గురించిన ప్రత్యేక విషయము క్రింద వివరింపబడినది.

(9) బదులు పుచ్చుకొనుట కనుమతి నొసంగిన ప్రభుత్వమువారు తీర్మానమును గూర్చి ప్రత్యేకముగా ననుమతి నొసంగిన యుడల చిప్ప సాధారణముగ నొక నిర్మాణముకొరకు బదులుపుచ్చుకొన్న ఋణమును తీర్చుటగాను ఆ ప్రతిష్ఠాపనమునలన వచ్చు నాదాములలో కొంతభాగము ఋణాన్నిధి (సింకింగు ఫండు)ను తీసియుంచుట బదులు పుచ్చుకొన్న మొదటిసంవత్సరమునందే ప్రారంభింపబడవలయుననియును చాచుదాలియైన ఋణము పుచ్చుకొనినప్పుడు మొదటివాయిదా ఋణము లేదేమొదలు సంవత్సరములోన నీ ఋణాన్నిధి సామ్యము తీసియుంచవలెనని యనయతియొక.ప్రత్యేక విధిగా నేర్పరపబడినది.

ఆతీర్మానమునకునున్నభాగంబంద రంగీకరించి సభ ముగిసినది ఇంగ్లాండులో కచ్చెన్ కమిటీవారియెటుట సాక్షిమిచ్చిన పండిత విద్యాసాగర పాండ్యాగారును ఎం. ఆర్. సుందరయ్యగారునుగూడ నచటనుండుటచే నావిషయమును గూర్చి కొంత విచిత్రసంగము జరిగినది. ఆ విచిత్రసంగమున యం. ఆర్. సుందరయ్యగారును యస్. వి. దొరస్వామి అయ్యగారునుగూడ కల్పించుకొనిరి.

ఇండియా గెజెట్టు.

డిల్లీనవంబరు 13:—ఇండియా గెజెట్టులో నిట్లు ప్రకటించబడినది:—రెజిస్ట్రేషన్లలోకానసభలో, జే.సి ఆగ్నకునాటల గారు రాజీనామా యిచ్చినందున వారి స్థానమున రైఫ్లెంట్ లు కన్నలు పి. ఆర్. జి. గాడ్ గుగారు అధికారం మెంబరుగ నియమింపబడిరి. రాజప్రతినిధిగారి అంగరక్షకులుగనున్న మార్ నట్లీ గారు రాజనామా యిచ్చినందున వారి స్థానమున రైఫ్లెంట్ లు వాల్టెరుగారు నియమింపబడిరి.

వైస్రాయిగారికివచ్చిన యుద్ధవార్తలు.

డిల్లీ నవంబరు 13:—బ్రిటుక్రటిగా క్రిందివార్తలు నైస్రాయిగారికి పంపి:—రైలిజయములో యుద్ధముతిరిగి త్రిక్రము ప్రారంభించినది. రష్యనులు డిక్కుముడు పట్టణము నాక్రమించుకొనిరి. పట్టణాధిపతి ప్రదేశముమట్టుకు మిత్రమండలివారి చేతులలోనున్నది. లంబార్డిడు అను ప్రదేశమును తిరిగి మ్కొనుండలివా నాక్రమించుకొనిరి. ఇక్కిసుమొదలు న్యూపోర్టువరకున్న కాలంకాయంకను మిత్రమండలివారి స్వాధీనములోనే యున్నది.

రుస్సానొకతనమువారు తెలిపినసంగతులు.

జర్మనులు పోలండునగరములలో కెంటుపోకోవారు తూర్పున రక్షితస్థానములను నిర్మించుకొను చున్నారని దొరతనమువారు తెలిపిరి. కాన్సలేకొని కొట్టలకు ప్రస్థములను ఆస్త్రియనులును డిక్కుముగలపరచిరి.

తూర్పుప్రయోగ యుద్ధరంగమునందు అక్టోబరు 23, మొదలు నవంబరు 5 వరకు:—నల్లయి నెనలో నూటికి 70 మంది ఆఫీసులు చనిపోయిరి. రుస్సాను వాక్రుచక్కట్లకు కీరంగులను, 52 ఉత్త ఫిరంగులకు, 27 బౌనెట్లనువచ్చిన ఫిరంగులను, 320 ఆఫీసులను, 3170 మంది ప్రైవటులనుపుచ్చుకొనిరి.

నడికాల్ గొ తిరుగవారు.

తిరుగవారు చేరినవారు ప్రిన్సిపాలు దొరతనము వారి పత్రమున పోరాడుచున్న క్రాంతిగారివేనవై బడిరి. ఎవరికి విజయము కలుగలేదు. దొరతనము పత్రమున పోరాడుచున్న ఈమరుగానైవలు తిరుగవారు చేసిన వేయ్యునేనను వెట్టునదియొద్ద వెట్టునెవరుగ పోరాడలి తిరిగి మండ్లి ఖయిదీలుగ పట్టుకొనిరి.

పారిసుపట్టణము.

ప్రజల స్థితిగతులు.

పర్వతల పరామర్శముపై జాతీయదళినులకు సేలదిన ముదిరి పోయినది. ప్రభుత్వము వారు పారిసునివాసము నిగ్రహించి కట్టబడిన యొక పేటలో రాజమృగమునకు చెంది ప్రక్కలను కట్టబడిన యిండ్లలో నిలిపి చుండిరి. ఆయిండ్లనకు లాక దానికొకటి యెదురుగా కట్టబడియుండెను. ఈ పేటలలోక పారిసులు తూర్పు మొగముగా కట్టబడి యుండెను. కంపెనీవారి వైద్యులూ ననగా పరామర్శల లోను ఆశ్చర్యలలోను ఫిరంగిదళములను పనిచేయువారందఱు గూడ చాలబలశాలులు (నే యుండిరి) గని బ్రతిపివీరులనుండి వచ్చిన ప్రభుత్వము వారి వైద్యులనుండి తెలియటకు గల రిక సౌధ్యమును కపోలరమియును శ్వేతవర్ణ ప్రాశస్త్యమునుగూడ వీరికి కొరతనడియె యుండెను. కాని వారిలో మధ్యపాన కృత సుశ్శృంగముగా నుండెడిది. బిడలు తెలియకుండ (త్రాగుచుండిరి) ముఖ్యముగ వార్తమున కొక నాడు తప్పక బజారులో వీరి గండరగోళము మిలిమిరి కను పట్టుచుండెను. సరకుల స్త్రీమధులలోని పాశ్చాత్య వాణిజ్యులను వీరును కలసి యొక్కొక్కపుడు పానగోష్ఠి సలిపి రాజభిరుల వెంట పచారచేయుట సంభవించు చుండెడిది. అట్టి తరుణములలో నావీధులలో జరుగునల్లరులకు హద్దపర్వ తకుండ నుండుచుండెను. ఆవీధులలోయకాణములను తెట్టుకొని టి.కాఫీ పంచదార మున్నగుసరకుల నమ్ముకొనుచుండు చిన్న చిన్న దుకాణదాల్లగు కొనుట్ల యకస్థ చాలసంతోషకరముగా నుండెను ఏమనిన నీపాయిలు మధ్యపానముచేసి యొడ్లు తెలియజేసి దారిద్ర్యము నందజుచేసెను పడుచుండురుగాన నానాటనారులు వారిదారినుండి తప్పించుకొనుట కాదుకాక వారు దుకాణములలో చూచుచుండురు. అప్పుడు పోలీసునిబింబియు తక్కువగానుండెను. రక్షకభటుడొకడు గన్చు తిరుగుచుండిననుగూడ నీ నీపాయిలను చూడగ నే పారిపోవుచుండును. ఆరక్షకులలో కొందరు పారసీ వస్త్రము మాత్రము వైద్యులునుగ నుండిరి వారు సారాయిని విక్రయించుటకు లైసెన్సును పొంది దుకాణములను వెట్టుకొని యుండిరి. వారు మాత్రమే అట్టితరుణములలో మధ్యనిల్చి ప్రజల కిబ్బందికలగుచుండ తొలగించి స్మారకము తెలియకుండనున్న నీపాయిలను బాచికాసులకు చేర్చు గలుగు చుండిరి. వారిలో ముఖ్యముగ నిద్ద రన్నదమ్ములు చాల బలశీలురుగ నుండిరి. కాన వారు త్రాగి యల్లరిచేయుచున్న నీపాయి తెంతబలవంతులైనను సులభముగ లొంగిదిగ గలుగు చుండిరి.

స్వకార్య నిర్వహ్యమునందును, స్వదేశీవీరులయందును అంగ రహస్యసహాయబలములయందును పరామర్శజలందరును సంపూర్ణనిర్వాసమును కలిగియున్నారు. యుద్ధభరితమును గూర్చి ప్రస్తావించువా రెవ్వరును లేరు. ధర్మపక్షమునకే విజయము చేకూరవని యెల్లవారును పలుకుచుండురు. దానంజేసి పరామర్శలు సాధ్యమగునంత నిరాదోళనముతో తమతమ వ్యాపారములను నెరవేర్చుచున్నారని సహజముగా గ్రహింపవచ్చును. ప్రతివానికిని ప్రముఖముగ చేయినిండినపని గలదుగాన వారు వినుగుకొనుటకును సలుగుకొనుటకును గూడ తీరికయేలేదు. ప్రతివారు నేడో యొకవిధమున పాటుపడుచునేయున్నారు. దేశవిషయక ప్రసరధారణమునందు స్త్రీలు ప్రధానభారమును వహించియున్నారు. పట్టణమున వసేకప్రదేశములయందు కోణినిలక సాంఘికులు (తదాక్రాసను ధార్మిక సంఘము) ఉపచారస్థానముల నేర్పరచియున్నారు. కాన కొంతమంది స్త్రీ లాసంఘములకు కావలసినవస్తువులను నిర్మించుచున్నారు. గాయములుతిగినవారికి ప్రాథమిక చికిత్సచేయు పద్ధతులను మరొకరింద రక్ష్యసి చి యిట్టి సేనకసంఘములలో చేరుటకు తగు నేర్పు నలవరచుకొనుచున్నారు. వైని కుల యాలునిష్ఠల కుపకరించుట మొదలగు ధర్మకార్యముల యందు తమ సేవకాలమునంతయును గూడ కొందరు వినియోగించుచున్నారు.

మరియు పురుషులందరు సంగ్రామరంగమున కేగి యుండుటచే స్త్రీలభారము మరింత యధికమైనది. కాన కట్టబడిన తోను కట్టుగుడ్డలను చుట్టలు చుట్టుటతోను స్త్రీలకార్య భారము ముగియలేదు. అనుదినమును క్రొత్త క్రొత్త ధర్మప్రతిష్ఠాపనముల నేర్పరచి వారిని పారిసు నగరమందలి స్త్రీలచక్కగ నిర్వహింప గలుగుచున్నారు. పట్టణమునందు గల స్త్రీలలో తక్కువ తాము పోషించుకొనటకు పనిచేయు సహకర్తలగుస్త్రీలు చాలమంది గలరు. వారికి పనిచూపించు నుద్దేశ్యముతో ననేక ప్రతిపాదన లేర్పరచ బడినవి. దుస్తులను కట్టించు వ్యాపారమును ప్రారంభించు వీనిని నడపించుట కొక సంఘ మేర్పరచబడినది. పారిసునగరముందు చేరువరు పేటలలో నేర్పరచబడిన భిక్ష సంఘములన్నియు నేకిభూతములై పనిచేయునట్లేర్పరచుటకు గూడ నీసంఘమువారు ప్రయత్నించుచున్నారు. పోకిరులు దుష్టస్వభావులు ఈ గ్రామపులు కొందరు ప్రజలను భిల్ల చేయదగిన గాలివాల్లల ననేకము పట్టణమున వ్యాపింప చేయుచున్నారు. అట్టి దేశ ద్రోహులను కఠినముగ శిక్షించుటకు నగరాధికారులు కృతనిశ్చయు లైయున్నారు. కల్ల వ్యాపకము కట్టించు వారి యాపవాద గ్రహించుట కధికాశ్వేషా మొనరించు చున్నారు. యుద్ధనిహతులను వారి బంధుగుల కరిగించుట కొరకు మృత్యునైకుల శరీరభాగములను నిరూపణ చిహ్నములను యుద్ధమంత్రి గారట్టి వైనికుల బంధుగుల కంపుచేసారను నిట్టి నీలి వార్తలొక్కటిగ వ్యాపించి గూర్చువి. ఈ పుకారుల కాధారమేయనున తేదు బంగారుగాని స్వేహితుడుగాని పంకర రంగమున నున్న ప్షుడొక కుటుంబము వారికిట్టి వార్తలు విసదచ్చినచో వారి కధిక సంతోషకరముగా నుండునుగాన నిట్టి సురాగతమును నిర్మూలన మొనరించుటకు కఠినప్రయత్నముల నొనరించుచున్నారు. మిలిమిరి సుఫలభివముగూడ నట్టి దుష్టులభివమువలె యుక్తియుక్తము కాకున్నను సుఫలభివముట్టి భావన కలవానినైన నధికనష్టము కలిగింప నేరదు. సంఘమునకు గలిగింపబాలునిరత్నాహముమిక్కిలి తక్కువ గా నుండును. దుష్టుల భావులిట్లుగాక ప్రభుత్వమునందలి సమయమునందు బ్రహిష్కరింపబడిన వారును కేకల నష్టమును కలిగించు

వారును గూడ నై యుండురు. వారిమాటలను వినినవారు జ్యోనులు పారిసునగరమునకు కనుచూపు మేరలో నున్నారని కూడ భావించుచుండురు. కాన నట్టిచో పారిసునగర ప్రాకార సమీపముననున్న ప్రదేశములలో నిగసింపుచున్న వారును, వారి యజమానులను, కైతులను నాలుగు దినములలోపున వారిని విడచిపోవలెను. అచటనున్న కట్టడములను పడగొట్టవలెను అని యే యుద్ధము పుత్రికయందైన నొక చిన్న ప్రకటన మగపడి నంతనే దుష్టులభావుల మాటలను విని లేరిపోని భావనలను భావించుచున్న ప్రజలందరును మిక్కిలి వేషంబెదరు. విజముగా పారిసునగరము నుట్టడింపబడుటయే తటస్థించినను గూడ ప్రజలందరును పూచిక పుల్లనుగూడ పోగొట్టుకొనకుండ సాధ్యముగ పట్టణమును విడిచిపోవుటకు కావలయునంత సావకాశముండకపోదు. మొత్తమునద ప్రజలకు శరీరబలమున్నంత హెచ్చుగ మానసికబలము లేదు. ఇంగితజ్ఞాన మనలేలేదు. 1870వ సంవత్సరమందుగూడ పరామర్శమొక్కటి మూలమే ప్రతిఘటించినపుడైన జర్మనులకు ప్రారంభమునుండియు నంతయు ననుకూలముగనే పరిణమించినను వారు పారిసునగరమును చేరుట కంతకాలమో పట్టినది. ఇప్పుడప్పుడో పరామర్శలము, అంగదళము, డెల్లియనువాసినియు గూడ దేశమును రక్షించుచున్నవి. రష్యను సైన్యనిచయములు వెన్నెంటివచ్చుచున్నవి. ఇటులన్న యే ననుకూలముగనుండ నిరుత్సాహమున కనకాశమొక్క నన్నదో గ్రహింపబడటమైనను, వాచాలత గల కొందరికి కష్టపికాచి యిట్టి పిచ్చి సంకతులను బోధించుచుండనేవు. అట్టివారు వాగ్బంధన మొనరించుకొనుట యుక్తియు. ఫిరంగిగుండ్లు ప్రేలుచున్నప్పుడు కలుగు శబ్దములు కన్న రంధ్రములను బీటలు వరపునప్పటికన్న మానసికమగు భీతి పట్టరానిదైనప్పటి యవస్థయే కేవలము దుష్టరముగ నుండును. అట్టి భయోదేశము కలిగినపుడు నోరు మాత్రమక యిట్టి నోటిమాటలు నోట వెడలుచుండును. వారి నాపుకొనుట కస్తానాధ్యము.

వైద్యములు సమకూర్చుబడునను వార్త వెడలగనే దేశమందంతటను వెండిండ్లధికమైపోయినవి. యుద్ధము ప్రారంభమగునను వందలి కలిగినంతటనే వివాహ స్థానములన్నియు వివాహ సంఘములతో నిండిపోయినవి. పురమందిరముననున్న వివాహ కార్యాలయమున జను లేడములేకుండ నిండియుండ సాగిరి. సంగ్రామమునకే నాజ్ఞాపింపబడిన వెండికొడుకులు వివాహమును స్థిరపరుచుట కకసరుమగు పుత్రముల నన్నిటిని బడయుటకు వ్యవధిలేనందున ముఖ్యపుత్రములను మాత్రమే వారు పీకినిననుగూడ నాలివాహముస్థిరపరుచుటకధికారులు సమ్మతించిరి. వ్యాయాసాస్త్రావశ్యకము లగు తక్కిన దృష్టాంత పుత్రములనుకల నొసంగబడునటు నిష్పన్న చేయుచుండెను. వెండి సంఘములవాందరును చిచ్చి చిన్న అంగ్ల, పరాసు, రష్యను, డెల్లియను పతాకములను ధరించియుండిరి.

సహాయవైద్యములు విజయము కలుగునట్లు దేవాలయములలో ప్రార్థనలు జరుపబడుచుండెనుగాన ప్రజలు దేవాలయములలో క్రొక్కరికి యుండుచుండిరి. పరాసు సేనలకు విజయము చేకూరునట్లును సంగ్రామముననున్న తమతమ భర్తలను తొలగింప సోదరులను నిరపాయముగ మరల నిలుచేరునట్లును కటాక్షింపవలెనని స్త్రీలు యుద్ధారంభము మొదలు నిత్యమును నోటుచేయు దెనునికోటయర్పు అను పరితేదేవాలయమునకే ప్రార్థనలు చేయుచుండిరి. పారిసు నగర దేవాలయములలో నీదేవాలయము మహాత్తరమని పరిగణింపబడుచున్నది కాన వైచించితగలవారు గుంపులు గుంపులుగ నచటికి పోయి దేవతా పీఠాంతిమున జనుకర్తులకతమునలై దీపారాధనము చేయుచుండిరి. సంగ్రామమునకు పోయినవారి శౌరవముకొరకును దీపస్పర్శలక వారికి భగవదావీర్వాదము లభించునను దేవాలయముననుంచియు దీపారాధనముచేయబడుచుండెను. నాలుకర్తులకు బహులు వారు కొవ్వకర్తులను వెలిగించుచుండిరి. ఒకవారముగోపాలులో కనీసము లక్షవర్తులు వెలిగింపబడినవి యందా వేచుబడిరి.

యందుండియు కంపెనీ వారి వైద్యులు

1858వ సంవత్సరమున శ్రీ విక్టోరియా రాణిగారి ప్రకటనము కొంగూరేమున ప్రకటించబడినది. అంతకు పూర్వము హిందూదేశమునందు వైద్యులు గుండువిధములుగా నుండెను. కంపెనీవారు కొందరిని తయారుచేసి వారి వ్యయముల నన్నిటిని తామే నిరించుచు నెన్నాటుచేసినవైద్యమొకటి; డెల్లియ రాజ్యమునండి దొరతనమువారు పంపిన వైద్యము మఱియొకటి. కంపెనీ వారి వైద్యులులలోనున్న వైనికులందరును యూరేషియనులను తక్కువ తరగతుల యాంగ్లయులును అయి యుం

డిరి. వీరు యూరేషియను స్త్రీలను హిందవ స్త్రీలగు గూడ వెండియాడుచుండిరి. వివాహములు చేసికొనిన వారందరును ప్రత్యేకముగ కట్టబడిన యొక పేటలో రాజమృగమునకు చెంది ప్రక్కలను కట్టబడిన యిండ్లలో నిలిపి చుండిరి. ఆయిండ్లనకు లాక దానికొకటి యెదురుగా కట్టబడియుండెను. ఈ పేటలలోక పారిసులు తూర్పు మొగముగా కట్టబడి యుండెను. కంపెనీవారి వైద్యులూ ననగా పరామర్శల లోను ఆశ్చర్యలలోను ఫిరంగిదళములను పనిచేయువారందఱు గూడ చాలబలశాలులు (నే యుండిరి) గని బ్రతిపివీరులనుండి వచ్చిన ప్రభుత్వము వారి వైద్యులనుండి తెలియటకు గల రిక సౌధ్యమును కపోలరమియును శ్వేతవర్ణ ప్రాశస్త్యమునుగూడ వీరికి కొరతనడియె యుండెను. కాని వారిలో మధ్యపాన కృత సుశ్శృంగముగా నుండెడిది. బిడలు తెలియకుండ (త్రాగుచుండిరి) ముఖ్యముగ వార్తమున కొక నాడు తప్పక బజారులో వీరి గండరగోళము మిలిమిరి కను పట్టుచుండెను. సరకుల స్త్రీమధులలోని పాశ్చాత్య వాణిజ్యులను వీరును కలసి యొక్కొక్కపుడు పానగోష్ఠి సలిపి రాజభిరుల వెంట పచారచేయుట సంభవించు చుండెడిది. అట్టి తరుణములలో నావీధులలో జరుగునల్లరులకు హద్దపర్వ తకుండ నుండుచుండెను. ఆవీధులలోయకాణములను తెట్టుకొని టి.కాఫీ పంచదార మున్నగుసరకుల నమ్ముకొనుచుండు చిన్న చిన్న దుకాణదాల్లగు కొనుట్ల యకస్థ చాలసంతోషకరముగా నుండెను ఏమనిన నీపాయిలు మధ్యపానముచేసి యొడ్లు తెలియజేసి దారిద్ర్యము నందజుచేసెను పడుచుండురుగాన నానాటనారులు వారిదారినుండి తప్పించుకొనుట కాదుకాక వారు దుకాణములలో చూచుచుండురు. అప్పుడు పోలీసునిబింబియు తక్కువగానుండెను. రక్షకభటుడొకడు గన్చు తిరుగుచుండిననుగూడ నీ నీపాయిలను చూడగ నే పారిపోవుచుండును. ఆరక్షకులలో కొందరు పారసీ వస్త్రము మాత్రము వైద్యులునుగ నుండిరి వారు సారాయిని విక్రయించుటకు లైసెన్సును పొంది దుకాణములను వెట్టుకొని యుండిరి. వారు మాత్రమే అట్టితరుణములలో మధ్యనిల్చి ప్రజల కిబ్బందికలగుచుండ తొలగించి స్మారకము తెలియకుండనున్న నీపాయిలను బాచికాసులకు చేర్చు గలుగు చుండిరి. వారిలో ముఖ్యముగ నిద్ద రన్నదమ్ములు చాల బలశీలురుగ నుండిరి. కాన వారు త్రాగి యల్లరిచేయుచున్న నీపాయి తెంతబలవంతులైనను సులభముగ లొంగిదిగ గలుగు చుండిరి.

శ్రీరంగరాయనిజయము

విజయనగరరాజ్య చక్రవర్తి శ్రీకృష్ణ దేవరాయని సం తతివారిలో కడపటిపురుషుడు శ్రీరంగరాయుడేననటకు కథా నాయకుడు. కథాదృశ్యము, రచనంతయు, ప్రతి 13 అక్షరాలు 8 పుస్తకము వలయువారు "యన్. వి. రంగారాయలు 88 వరదా ముత్తిమపుక వీధి చెన్నపురి" అని (వాసి పుస్తకము వడయగలరు. (8-11-14)

దంతచూరము

డబ్బీ 1-కి 0-2-0 12-కి రూ. 1-2-0
మఱినుప్పలకు దివ్యోపధము. సునాసగినగలి శుండును. ఈ దంతచూరముతో పండ్లుతోముట వలన చిగుళ్లు గట్టపడును. చిగుళ్ళనుండి రక్తము ప్రవించకుండును. నోటదుర్గంధము లేకయుండును పండ్లు ముత్యములవలె తెల్లగానుండును.
సర్వసామాన్యముగ నాడుటకు దగియున్నది. ఒకసారి వాగి పరీక్షించి చూచుటకు యుక్తము. పంటిపోటుకు తీపులకు మంచిపొడుము. ప్రతివారము నేలకు వేలు కప్పాలు విక్రయము కలరా మాత్రలు.
డబ్బీ 1-కి 12 మాత్రలు వెల రూ. 0-6-0.
కలరా ప్లేగునలనే ఒకవిధమైన అంటుబాధ్యము. ఇది గాలియందు నీటియందుపరమాణువులైన విష పురుగులు చేరుటవలన గలుగును. తగిలిన వెంటనే నుండును తినుట ఆవశ్యకము. కలరా యున్నచోట నీటిని కాచిత్రాగుట యుక్తము.
అమృతాంజనం డిపో, 109, శ్రీ 8ోడు, బొంబాయి. 7, తంబునెట్టివీధి, చెన్నపట్టణము.

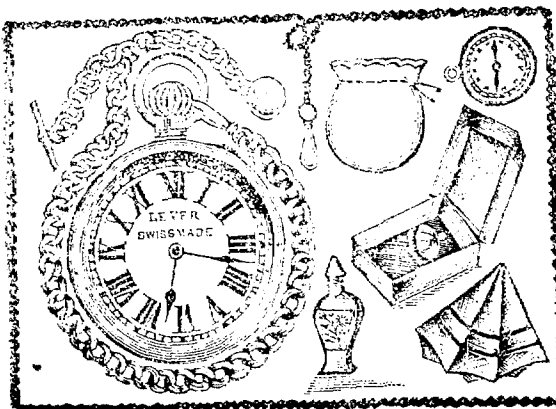
స్వచ్ఛమైనది.

సున్నితమైనది.

నాణ్యమైనది.

స్ట్రాంగ్ పాకెట్ లీవరు గెడియారము.

7 బహుమానములతో దీని వెల రూ. 8-0 మాత్రమే. 7 సంవత్సరములు గ్యారంటీ గలది.

ఆగ్రహించుకొనుట! ఈ హాత గెడియారమును నమూనాను తెచ్చించితిమి. ఇది పరిశుభ్రమైనదిగా పరిశీలించి, మిక్కిలి బలమైన యంత్రముగాను తయారుచేయబడినది. మాకంపెనీకి ప్రత్యేకముగ రప్పించియున్నాము. మన గవర్నమెంటువారి గుండుకు సరిగావచ్చును. వీటిని మాచుట అనేక దినములవరకు ఆరుగడ చక్కగా వచ్చును. చక్కని గెడియారము. వేయేల? కరణం, మునిసిఫు, ఉద్యోగియులు, ధనవంతులు, దీక్షలు పెట్టబడునారు ఉపయోగించుటకుల ధర్మతగ్గించి మాకంపెనీపై భావమునుకొనుటకుగాను ఈదిగు రకవరకు 7 బహుమానములను పంపుచున్నాము.

గెడియారం గలది 1, కట్టపట్టుదారం 1, పెట్టె 1, గెడియారమును సంపది 1, లాకెట్ 1, సీమెంటుబుడ్డి 1, చేతిరహం 1.

5 వ మూరనిది 2 వ మూర వెడల్పుగల పట్టుపంచ యేర్పడవదికట్టెదర వెల 1-కి రూ. 2-0-0

2 మూరల వెడల్పు, నిడివిగల చుట్టుగాలరుచాకం రూ. 1-6-0. 1 వ మూర వెడల్పు, నిడివిగల చుట్టుగాలరుచుట్టుచాకం 0-15-0 జూరూ సిల్క్ వేర్ హాన్సు, నెం 1-6 నెంకటేశ మేస్త్రి సేద్య, మదరాస్.

స్వేస్ పర్క్.

ఇది 120 పేజీలుగల పుస్తకము.

ఇది ఎలిమెంటరీ న్యూగ్రాఫీ ఒకటి మొదలు అయినదన స్టాండర్డు వరకు చదువు బాలుకును, ఉపాధ్యాయులకును, ట్రయినింగు టీచరుకు మిక్కిలి యుపయోగమైనది. ఇందు గల చతుర్ముఖములు, త్రిపురములు, సమాంతర చతుర్ముఖములు, విషమ చతుర్ముఖములు, విషమకోణ సమచతుర్ముఖములు, బహుభుజములు, వీరియొక్క వైశాల్యములను కనుగొనుట, భూమి కొలత మొదలైనవి, మార్గశాస్త్రము ఆభ్యాసములను గలవు. ఇట్టి పుస్తకము ఇదివరకు లేదు సరే తేలిక.

ప్రతి ఉపాధ్యాయునివద్దను లేవక యుండవలెను.

దీని వెల ఎనిమిది అణాలు.

ఒకడజను పుస్తకముల మీద ఒకపుస్తకము కమీషను ఇవ్వబడును. భాగవత చంపు-పద్మరాజ ప్రణీతము వెల రూ. 0-8-0 కలయవారలు ఈక్రింది ఆద్రెసునకు రాసి తెలియకొనవలెను

కర్తా బోగయ్య టీచర్,

బొమ్మ హైస్కూల్, అమలాపురం.

గోదావరి జిల్లా.

కుక్కనప్పము

గుణమీయనిచో సాము తిరుగ నీయబడును.

100 మాత్రలుగల సీసాదు. 2-0-0.

బొమ్మ ఖర్చులువగయిరా ప్రశ్నేకము.

నమ్మకమున మందులు యింకను కలవు.

కేజ్లగు ఉచితముగ పంపబడును.

టవర్ ఆండ్ కో,

మీసారు, కృష్ణాజిల్లా.

ఈపంచలు కొనుపాకి విడికోపంబ 1-కి "అస్త్రా రాజ్య" గుమన కోర్సునికోడండ్ర ప్రమాణము" అను మార్గన గ్రంథముకట్టి కూడా ఇవాముగ పంపబడును. అందినచును! తనవేల కర్పకడివి!! తనుకగొరకవు!!

మేలైన జపాక పట్టు పంచలు

అనేక పంచలు కర్పకడివిండున ప్రస్తుతం ధరలు తగ్గించియున్నాము.

వాచకులారా! శృంగారమున్ను భాగ్యవంతులగుటకు మేలైన జపాక పట్టుపంచలు పంపబడుచున్నాయి. అనంతముగోరను తెచ్చించి విక్రయించుచున్నాము. మిగతా కోర్కె పంపబడుచున్నది. ఇందులో ఎరువు, పచ్చ, ఆకుపచ్చ, గోనా, మేనుపర్చు, మొదలగు వర్ణములు గలవి.

2 వ మూరనిది 2 వ మూర వెడల్పుగల పట్టుపంచ 1-కి రూ. 0-4-0 ఉండ 1-కి రూ. 0-4-0

జిల్లా కలెక్టరుపంచలు కొనుపాకి రూ. 0-4-0 ఇవారు.

టి. సీతారావు మొదలియార్, 3, కందక మొదలి సేద్య, తిరునల్గో కేజ్, మదరాస్.

కొత్త నవల!

మనోహరమగు నవల!

ఇందుమణి.

వంశదేశ కవిసార్వభౌములలో గొకరైన జిత్తియ, జగద్విఖ్యాతిగాంచిన జిత్తియ ప్రియమేళవంద్యుడగు "యందుమణి" మాంజిక్కిస్తా" యను నవలను సరించి యన్యంతి మృగమధురమైనది రచింపబడినది. కథాసందర్భ మతిమనోహరమై, నూతన భావవిశిష్టమై యదృశ్యముగ నుండును. ఇందలి దేశభక్తి, దైవభక్తి, ధర్మావరక్తి, స్వాధ్యాయము, దీనరక్షణ పరాయణత్వము చెప్పవలసికాదు. పత్రికాతాలికం బగు కథానాయక లోకయినయిదుమ మలిసంఖ్యోభకరములై యుండును. దేశస్థులవనకు హానికరములగు దురాచారములందు విడువనోపయోగము. దెబ్బపెట్టెటలో చక్కని కాగితములపై మిక్కిలి యందముగముద్రింపబడి 204 పుటలను గలిగియున్నది. వెల 10 అణాలు. పోస్టేజీప్రత్యేకము.

మ. రా.రా. హేజీబు రామారావుగారు, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా-అని వ్రాయవలెను.

పోస్టేజీ సహా ఉచితము.

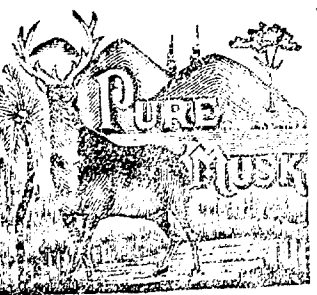
వీరనర్మరాజును మాలినియును.

ఒకవిచిత్రమైన కథ—చదువుటచే మానస్తోల్లాసము కలుగ జేయుటయే గాక ఆరోగ్యమునకు కావలసిన స్వాభావికమైన కొన్ని విధులను అందుదెలిసి యున్నాము. కొరువారికి ఉచితముగా పంపబడును.

జాగ్రత్తయక తక్షణమే వ్రాయుడు.

వైద్యశాస్త్ర విశేషకర్ గోవిందజి, ఆతంక నిగ్రహ బౌద్ధధారయము, 22, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

వి. యక. సింహ అందుకంపెని, 26, ఆదియప్పనాయనివిధి, మద్రాసు.

మేలుకన్నూరు తులం 1-కి రూ. 30-0-0
నెం. 2. రూ. 25-0-0
గరిగించువు 0-6-0
కట్టపట్టు పంచులపువ్వు 0-6-0
నూగ్గమార్కు పంచులు 1-4-0
పువ్వు తులం 1-4-0
సింగపూరు మేలు పచ్చ

దుర్బాకం తులం 0-కి రూ. 2-0-0. సింహం లూడియానా చాల యంగక 12 తులముల దెబ్బ 0-కి రూ. 1-0-0
సింహం గుగంధకన్నూరు దెబ్బ 0-కి రూ. 0-8-0
కేటలాగులు వలయువారు వ్యాసికెప్పించుకొనడు.

విశ్వనిఘంటువు

ఇది ప్రసిద్ధమైన నాణ్యనిఘంటువు, ఇప్పుడు (టీకా మరమువలె) బ్రతిపద టీకతోడ దెబ్బ 16 పా. గ్రహకాకితము నై ముద్రింపబడి విక్రయమునకు సిద్ధముగా నున్నది. ఇందు 2,250 శ్లోకములు గలవు. పుటలు 520 మంది కావ్యలిఖితంబు. వెల రూ. 2-8-0. పోస్టేజీ కేలు.

కవికల్పలత

ఇది విద్యాగంధముగల ప్రతివారునుజూచి తీరవలసిన యపూర్వగంధము. ఆంధ్ర గీర్వాణ కవితాభ్యాసమునకు వలయు సర్వోపయోగమును నిందుగలవు. ఇపు డాంధ్ర తాత్పర్యముతో ముద్రింపబడుచున్నది. ముందుగా దరఖాస్తు జేయువారికి లాభముగలదు. ఇందలి సకల విషయములను విపులముగా తెలియజేయునోటినును గోరువారు అర్థజ్ఞా విశ్వ సంపకలెను.

గరిమెల్ల సోమయాజి శర్మ, కోటిపల్లి, గోదావరిజిల్లా.

ఉపమును కలిగించుట, ఉడికించుట అన్నిరకముల "స్టోవు"లకును మదరాసు రాజధానిలోని అన్ని కంపెనీలకన్న హాకంపెని గొప్పదియు, సమృద్ధిమయినదియు నయ్యున్నది. ఇది మాకు ముఖ్యమైన పనియగుటవలననే మాఖాతావారు లకు మిక్కిలి స్వల్పధరలకు మేము యివ్వగలిగియున్నాము.

సర్వసాధారణములగు కొన్ని మాదిరిలను

నెం 100 (detachable) (బిముగల, బిముగల) 2 బర్నరులు 1 చొప్పున యివ్వబడును. ఈరు బర్నరులందు 1 ట్లి యివ్వగలియు 1 చొప్పున యివ్వబడును. టిక్-వెల్టె సహా రూ. 45, 48 రు నూగ్గముగా తయారుచేయబడినవి. నెం 11 రు మాదిరిగానుండును. టిక్-వెల్టె సహా వెల రూ. 8.	నెం 11 (detachable) చాలాబలిష్టమయినది. ఎక్కువకాలం పనిజేయ గలిగినది. మిక్కిలి పొడవుగన్నది. టిక్-వెల్టె సహా వెల రూ. 9-8-0
నెం. 200 పాకెట్ స్టోవ్ చిన్నదియు చెయ్యి ఇముడుచుచున్నది, టిక్-వెల్టె సహా వెల రూ. 5-8-0	కే. ఎస్. పి.ఎస్. 18/18 బ్రాడ్వే, మదరాసు, కర్తవలకు ప్రత్యేకపురలు యివ్వబడును.

ఆరోగ్యవర్ధకజీవన్

బలమునిచ్చుచుండుటకో కీ కొనెదిన లేహ్యము.

ఆరోగ్యవర్ధక జీవన్

ఈలేహ్యమును, తప్పక 22 రోజులు భుజించినవారికి, పుష్కలమైన కలిగినట్టి కండ్లను, గజ్జములు నడిచెను వదకను, సింహమునకు కలిగియుండు బలమును కలుగజేయును. చెడునక్రమును శుద్ధిపఱచి మంచిక్రమును అధికరించును. దగు, శ్వాసము కాసును (Asthma), (Cough), తు య ము (Whooping Cough), 21 విధమూత్ర రోగములు (Specific for Urinary Diseases), శుక్రినోషము (Gonorrhoea) ఇంక అన్ని రోగముల మేహరోగములు దీనివలన నశించినావును.

40 రూపాయలయెక్కు లేక 1 రూ. ధర గు 5-0-0-0.

ఆర్. వి. సుడిత్ ఆండ్ కో, నెం. 6, బందగళ్ళి, మదరాసు.

ప్రపంచ చరిత్ర. (2 సంచికలు వెలువడి వి.)

ఇది దన్ని దేశముల చరిత్రయు సులభమగు భాషతో వ్రాసబడియున్నది. కథలచేత వర్ణితమగును. చందాపద్ధతి సంవత్సరమునకు (ప్రమాణము 600 పుటలు) ర సంచికలు, చందా రూ. 2-0-0-0 (పోస్టేజీతో సహా). ప్రవేశ దుసుములేను. సంవత్సరము చందా ముందుగ స్వీకరింపబడును

వలయువారు:—

గా. హరినాథశర్మ మదరాసు, ఎం. పి., చింతాడికేట, మదరాసు. అని వ్రాయుడు.